

SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU, Z. S.

SBORNÍK
z tvůrčích akcí

SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU
ZA ROK 2019

Praha, březen 2020

O B S A H

Úvodní slovo předsedy SRT	str. 5
Přehled tvůrčích akcí SRT v roce 2020	str. 6
PRIX BOHEMIA RADIO 2019	
Aneta Daněčková: Rozhlasové zpravodajství má být stručné a jasné, zaznělo na semináři Jany Gulda a Jana Hergeta	str. 8
REPORT 2019	
Jarní část	
Program I. kategorie: Zpravodajské a publicistické pořady	str. 10
Program II. kategorie: Publicistické pořady	str. 11
Rozhovor Kamily Boháčkové s Michalem Burešem: Rozhlasové dokumenty mají u posluchačů velký ohlas	str. 12
Martin Petera: Filip Titlbach zvítězil hned ve dvou kategoriích jarní přehlídky Report 2019	str. 13
Martina Pouchlá: Na Sibíři po stopách legionářů: reportáže, které překračují svůj žánr	str. 18
Šárka Fenyková: Sedm podob publicistiky aneb Jarní část Reportu 2019 v kategorii publicistika očima nováčka	str. 19
Podzimní část	
Program AudioREPORTu 2019	str. 21
Martin Petera: Mezi dokumenty Českého rozhlasu vynikl dánský pohled na českou tradici	str. 22
Alena Zemančíková: AudioREPORT 2019	str. 25
Reflexe AudioREPORTu 2019 od studentů Konzervatoře a VOŠ J. Ježka	str. 28
AudioREPORT 2019 očima olomouckých studentů	str. 33
Martin Petera: Rozhovor s vedoucím Tvůrčí skupiny Dokument Danem Moravcem: Úroveň dokumentů v Českém rozhlase se neustále zvyšuje	str. 41
Vyhlášení vítězů soutěžní přehlídky REPORT 2019	str. 45
Slovo vítězů	
Matěj Skalický (Tajuplné dánské bažiny plné mumií z doby železné)	str. 47
VEŘEJNÉ DEBATY ČESKÉHO ROZHLASU PLUS v roce 2019	str. 49
Jubilea členů SRT v roce 2020	str. 53

Praha, březen 2020

Dámy a pánové,

v rukou držíte sborník pojednávající o pestré činnosti našeho spolku v roce 2019. Své úsilí jsme zaměřili zejména na objevování nových talentů v oblasti publicistiky a dokumentu. Tato hřivna, kterou kultivujeme již po léta, začíná nést své plody. I naším přičiněním vyrůstá nová generace rozhlasových tvůrců, kteří mají svébytný postoj ke světu a originální poetiku. Přečtěte si jejich pohledy na názory na současnou rozhlasovou tvorbu.

Mrzí nás, že se kvůli nepřidělení grantu Státním fondem kultury ČR nepodařilo uspořádat tradiční přehlídku umělecké slovesnosti BILANCE. Pevně věříme, že se tato situacelepší a budeme se moci věnovat i literátům a dramatikům.

Velmi nás těší zájem studentů a akademické obce o naši činnost, která je podrobně reflektována. Mnohé příspěvky naleznete i v našem sborníku.

Přejeme Vám pěkné počtení a zejména skvělé poslouchání.

*MgA. Michal Bureš
předseda SRT*

PŘEHLED TVŮRČÍCH AKCÍ
SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU V ROCE 2020

REPORT 2020 – jarní část

čtvrtek 16. 4. 2020

Zpravodajský a publicistický pořad v rozsahu do 60 minut

Studio 2, Vinohradská 12, Český rozhlas Praha

Jarní etapa XXIX. ročníku tradiční soutěžní přehlídky.

BILANCE 2020

úterý 9. 6. až čtvrtek 11. 6. 2020

Hotel Slunce, Havlíčkův Brod

ČLENSKÁ SCHŮZE Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, z.s.

(v rámci BILANCE 2020)

Hotel Slunce, Havlíčkův Brod

Rekapitulace činnosti, výhled, volba Výboru SRT a Kontrolní komise.

REPORT 2020 – podzimní část

úterý 3. 11. až čtvrtek 5. 11. 2020

Hotel Slunce, Havlíčkův Brod

AudioREPORT 2020 – Rozhlasový dokument v rozsahu do 60 minut

Podzimní etapa XXIX. ročníku soutěžní přehlídky.

VYHLAŠOVÁNÍ CEN REPORT 2020

úterý 8. 12. 2020

Galerie Vinohradská, Český rozhlas Praha

Vítězům jednotlivých kategorií budou předány mj. tyto ceny: Cena Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, Cena Zdeňka Boučka za originalitu a Cena Jiřího Hrašeho.

Aktuality a podrobnější informace k připravovaným akcím je možné sledovat na:

Web: informace.rozhlas.cz/srt

Facebook: www.facebook.com/SRTzs

Twitter: [@eSeRTe1990](https://twitter.com/eSeRTe1990)

Zájemcům

o starší čísla teoretické revue Svět rozhlasu,
Sborníky z tvůrčích akcí SRT
i Sborníky ze seminářů (např. Rozhlasová biografie z r. 1991, Reportáž
v tisku a v rozhlase z r. 1997, Bílá místa rozhlasové historie z r. 1999,
K rozhlasové historii z r. 2002 a mnoho dalších)

nabízíme možnost si je po dohodě
(Marcela Benešová
marcela.benesova@rozhlas.cz nebo 221 553 319)
vyzvednout v budově Českého rozhlasu v Praze.

PRIX BOHEMIA RADIO 2019

Na Prix Bohemia 2019 bylo Sdružení pro rozhlasovou tvorbu zastoupeno Seminářem rozhlasového zpravodajství, který ve středu 3. dubna uspořádalo v rámci doprovodného programu s Katedrou mediálních a kulturních studií a žurnalistiky UPOL. Seminář byl zaměřen na základy rozhlasového zpravodajství a reportáže ve veřejnoprávním médiu. Účastníci se měli atraktivní formou dozvědět, na jakých principech stojí rozhlasové zpravodajství a jak vypadá jejich aplikace v praxi – například tvorba zprávy, zdrojování, ověřování, zpracování textu, vývoj události v čase, živé vysílání, interakce reportéra z terénu s newsroomem.

Aneta Daněčková

Rozhlasové zpravodajství má být stručné a jasné, zaznělo na semináři Jany Gulda a Jana Hergeta

Středeční seminář vedený editorem a reportérem domácí redakce Janem Hergetem a zprávařkou ze stanice Český rozhlas Radiožurnál Janou Gulda přinesl mnohé odpovědi na otázky spojené s tvorbou a principy rozhlasového zpravodajství. Teoretické znalosti si pak jeho účastníci vyzkoušeli i v praxi.

Seminář rozhlasového zpravodajství se ve středu dopoledne sice konal na akademické půdě Univerzity Palackého, nicméně mezi účastníky semináře zdaleka nebyli zastoupeni jen studenti. Možnost nahlédnout do zpravodajského zákulisí přitáhla i další rozhlasové fanoušky.

V úvodu poskytla posluchačům teoretický základ k celé problematice veřejnoprávního rozhlasového zpravodajství zprávařka Jana Gulda. Publikum seznámila se základními pojmy i postupem tvorby zpráv. Také se rozprávěla o tom, jak je v rozhlase důležité umět pracovat s mateřským jazykem.

„Používáme hovorovou češtinu, aby poslouchání rozhlasu bylo pro posluchače příjemné a přirozené. To samozřejmě neznamená vulgární slova a nespisovné výrazy,“ vysvětlila Jana Gulda.

Oba se pak shodli na tom, že úkolem novinářů veřejnoprávní služby není informovat o všem, co si politici myslí nebo co prohlásí na veřejnosti.

„Stále platí, že novináři jsou ti, kdo rozhodují, zda má informace nějakou zpravodajskou hodnotu a je relevantní pro vysílání,“ řekl Jan Herget a Gulda dodala: „V některých situacích se dokonce rozhodneme o události zcela pomlčet, protože se dějí důležitější věci, než že si někdo něco myslí.“

Zhruba po hodině teoretického povídání si mohli účastníci semináře ověřit nabyté teoretické znalosti v praxi.

„Centrem veškerého dění a produkce zpráv je newsroom a ten si tady teď zkusíme simulovat,“ prohlásil Jan Herget a na chvíli tím vyvedl ještě před chvílí usmívající se publikum z míry.

Nakonec se však pět odvážlivců mezi studenty pro role reportéra, redaktora směny, editora, zprávaře a komunikační spojky našlo.

Tento tým se následně musel vypořádat s fiktivní situací požáru na třídě Svobody v Olomouci. Zjistit, co se děje, ověřit informace, obvolat zdroje, a ještě dostat událost do zpráv v celou hodinu, to všechno redakce stihla během 25 minut. Scénka se stala ještě zajímavější tím, že redaktor směny musel opravdu volat fiktivním mluvčím záchranných složek, a diváci se při tom skvěle bavili.

Realita každodenní práce novinářů je však jiná. „V reálu takovou situaci musíme mít někdy zpracovanou i během několika minut. Pokud se něco stane pět minut před zprávami, musíme bojovat s časem,“ prozradila Gulda.

„Málokdy se stává, že by celý tým stál nad jedním počítačem. Většinou každý pracuje sám. Takových situací se kolem vás děje hned několik. Je proto důležité naučit se soustředit na práci ve své vlastní bublině,“ odpověděl Herget na jednu z otázek diváků.

„Na druhou stranu, pokud zvládnete práci v hektickém newsroomu, už vás naprosto nic nerozhodí,“ uzavřela diskusi Jana Gulda.

<https://prixbohemia.rozhlas.cz/rozhlasove-zpravodajstvi-ma-byt-strucne-a-jasne-zaznelo-na-seminari-jany-gulda-a-7851225>

Foto: Michaela Danelová

REPORT 2019

XXVIII. ročník rozhlasové soutěžní přehlídky zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů

JARNÍ ČÁST

Program Jarního REPORTu 2019

I. kategorie: Zpravodajské a publicistické pořady v rozsahu do 10 minut

Středa 15. května 2019

09:45–11:00

Živě z Jizerské 50	Škápiková Šárka	3:24
Krmení motýlů v plzeňské ZOO	Milota Lukáš	2:58
Současní Rusové na sebe berou československé legionářské uniformy	Pouchlá Martina, Studený Ivan	3:44
Nový začátek *	Kremr Tomáš	4:03

11:20–12:25

Homosexualita je nemoc. Léčit se nedá	Titlbach Filip	5:08
První zkušenosti s náramky pro domácí vězně	Štefan Václav	2:08
Jak kamerunští Pygmejové chápou přírodu	Mrázek Daniel	4:09
Jeden den vyšetřovatelky vražd Renaty Míkové	Trachtová Zdenka	3:37

13:45–14:40

Poslední šance	Pfeiferová Mária	2:59
Tajuplné dánské bažiny plné mumii z doby železné	Matěj Skalický	3:20
Práce je práce, říká bývalý šéf běloruských katů	Ocknecht Martin	12:00

15:30

Vyhlášení výsledků

** z důvodu nepřítomnosti autora nebyl pořad v soutěži uveden*

II. kategorie: Publicistické pořady v rozsahu do 60 minut

Čtvrtek 16. května 2019

09:30–11:15

Štefánikovo nebe	Šorelová Magda	24:40
Dnešní člověk žije v předběhu, nepatří mu přítomnost	Titlbach Filip	31:49

11:30–13:10

Útěky hokejistů do emigrace	Fenyková Šárka, Kuna František	21:47
Daniel Balabán, malíř a pedagog	Buriánek Miroslav	44:28

13:50–15:00

Promotérem v rozděleném městě	Svoboda Vít	14:48
TON *	Škápíková Jitka	26:50

15:15– 16:35

Diagnóza F – Jeroným Janíček	Paulík Lichková Adéla	22:09
Studio Leonardo po stopách čs. legionářů	Pouchlá Martina, Studený Ivan	26:28

17:15

Vyhlášení výsledků

** z důvodu nepřítomnosti autorky nebyl pořad v soutěži uveden*

Rozhovor Kamily Boháčkové s Michalem Burešem

Rozhlasové dokumenty mají u posluchačů velký ohlas

říká předseda Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, režisér a pedagog Michal BUREŠ. XXVIII. ročník soutěžní přehlídky rozhlasové publicistiky a dokumentu REPORT 2019, který proběhl na Vysočině, je toho důkazem. Sešel se na něm bezpočet tvůrců, studentů, teoretiků a příznivců rozhlasu.

„Tradice REPORTu se začala psát počátkem 90. let. U jeho kolébky stáli dokumentarista Zdeněk Bouček, režisér Jiří Hraše a tajemnice Bohuslava Kolářová,“ vypráví Bureš. „Od prvopočátku šlo o občanskou, dobrovolnickou aktivitu, která je financována z grantu Ministerstva kultury a z darů našich partnerů, mezi nimiž figurují Syndikát novinářů, Nadace Český literární fond, AK Vršínský, Český rozhlas a samozřejmě Radioservis.“

Porotci REPORTu jsou sami účastníci. Podmínkou je vyslechnout všechny pořady, které jsou zařazeny do přehlídkového programu. Bodují se námět, originalita jeho zpracování, realizace i výsledný dojem. Absolutním vítězem se stalo **Pekličko** natočené Brit Jensen. Tento dokument o mikulášské tradici začala Brit natáčet před pěti lety, to se čerstvě přestěhovala z Dánska na moravský venkov. Synovi byly tři, dceři sedm let a Mikuláš pro ně, ale i pro Brit byl něčím zcela novým a neznámým, v Dánsku totiž nechodí. Vznikl vtip nepostrádající originální pohled na tradiční středoevropský zvyk.

„**Pekličko** vyvolalo velký ohlas i mezi přítomnými studenty. Přijeli z pražské Konzervatoře a VOŠ Jaroslava Ježka, z FF UP v Olomouci a z brněnské Divadelní fakulty JAMU, kde se rovněž vyučuje rozhlasová specializace v ateliéru založeném legendárním Antonínem Přidalem,“ dodává Bureš. Jednou z pedagožek DiFA JAMU je Alena Blažejovská, autorka druhého oceněného rozhlasového dokumentu **Muž, který sází stromy**. Potkala v něm hrdinu známé novely francouzského prozaika Jeana Giona – a to v osobě lesníka Jiřího Nohela, jehož polesí se rozkládá poblíž Velké Bíteše na samém okraji Vysočiny. Alena Blažejovská s ním natáčela od roku 2018 po celých dvanáct měsíců. V oblasti kolem železniční trati Brno–Praha se postupně i ona naučila rozpoznávat, které smrky jsou napadené kůrovcem, a pochopila, že pokácení takového stromu není řešením. Odvezení jinam také ne, protože spolu se stromem bude cestovat i kůrovec, který na novém útočišti napadne další zdravé porosty. Navíc, dřevo napadeného stromu je neprodejně, neboť je shnilé.

Třetí místo patřilo dokumentu **Serbia is good for you**. Jeho autorkou je Karolína Škápíková. Nabídla svěbytný pohled na práci českých dobrovolníků v srbských uprchlických táborech. Když v roce 2015 vypukla v důsledku války v Sýrii uprchlická krize, spousta Čechů migraci odsuzovala, ale mnozí také cítili potřebu pomoci. Mezi nimi i tehdy sedmatřicetiletý Milan, který už měl zkušenost s humanitární pomocí v Africe. V Srbsku, kam se vydal pomáhat, nakonec strávil rok coby šéf Czech teamu, českého dobrovolnického týmu. Karolína zachytila jedny z posledních dnů, kdy Milan v Srbsku působil. Jeho pohledu nechybí autentičnost a hluboký vhled založený na prožité zkušenosti. Někteří uprchlíci nechtějí být z různých důvodů registrováni v žádném ze záchytných táborů. Bydlí ve squatech, kde se o ně starají právě dobrovolníci. Oficiální stanovisko srbské vlády zní: nesmíte se o ně starat, nesmíte je podporovat, jelikož tím taková místa vytváříte. Jenže všichni vědí, že pokud by nezávislí dobrovolníci těmto „ilegálům“ neposkytli alespoň základní pomoc, prudce vzroste kriminalita a nemocnost. Milan to shrnuje slovy: „Tady je úplně normální prostředí a

normální lidi. Já tady takhle sedím a opravuju pračky, a jezdí mi sem lidi z univerzit a pokládají mi otázky ohledně uprchlíků a já jim odpovídám úplně obyčejný věci.“

Ředitel Radioservisu Radim Kolek předal první cenu v kategorii zpravodajská reportáž Filipu Titlbachovi za pořad ***Homosexualita je nemoc. Léčit se nedá***. Filip se v ní vyrovnává s vlastní zkušeností: „Vzít svého partnera za ruku znamená, že budu čelit pohledům okolí. Buď těm usměvavým a hrdým, které mě podpoří, nebo těm, které jsou znechucené. Při každé cestě po ulici se tak musíte rozhodovat, jestli toho, s nímž žijete, chytne za ruku, a automaticky se tím vystavíte společenskému hodnocení, anebo ne. Je to jako stát před porotou, která rozhoduje, zda váš život má stejnou cenu jako život toho heterosexuálního páru na protější straně ulice, nad kterým se nikdo nepozastaví.“

Filip Titlbach si odnesl i Cenu Jiřího Hrašeho, kterou podporuje moderátor České televize a Hrašeho někdejší žák Václav Moravec, za besedu s filozofkou Annou Hogenovou nazvanou ***Dnešní člověk žije v předběhu, nepatří mu přítomnost***. Cena Zdeňka Boučka za originalitu zpracování letos připadla redaktorovi plzeňského rozhlasu Lukáši Mílotovi za plasticky natočenou reportáž ***Krmení motýlů v plzeňské ZOO***.

REPORT proběhne i v letošním roce. Pokud máte chuť, staňte se členy Sdružení pro rozhlasovou tvorbu a přijďte! Přihlášku najdete na adrese: informace.rozhlas.cz/srt

uveřejněno v Týdeníku Rozhlas 3/2020, str. 6

Martin Petera

Filip Titlbach zvítězil hned ve dvou kategoriích jarní přehlídky Report 2019

*Minulý týden se v prostorách budovy Českého rozhlasu na Vinohradech konalo jarní kolo přehlídky zpravodajských a publicistických pořadů Report. Vítězem prvních dvou kategorií se stal hlas posluchačům známý zejména z digitální stanice **Radio Wave**.*

Filip Titlbach bodoval už v loňském ročníku přehlídky Report, tehdy si v první kategorii odnesl třetí místo za příspěvek k nalezeným záznamům z politického procesu s Rudolfem Slánským. Představme si nyní podrobněji oceněné příspěvky letošního ročníku. Pro úplnost dodejme, že pořadatelem akce je Sdružení pro rozhlasovou tvorbu (SRT).

I. kategorie: zpravodajské a publicistické příspěvky

Výsledky Reportu napovídají, že kvalitní informace dostanou posluchači Českého rozhlasu nejen na jeho nejposlouchanějším okruhu, Radiožurnálu. Hodnotné příspěvky najdou rovněž na vlnách specializovaných, digitálních okruhů, tak i v rámci regionálního vysílání.

Zleva: Matěj Skalický, Filip Titlbach, Lukáš Milota – vítězové I. kategorie Report 2019
Foto: SRT

Filip Titlbach: *Homosexualita je nemoc. Léčit se nedá*

Filipu Titlbachovi se podařilo zabodovat u poroty i v roce 2019. Název oceněného příspěvku odkazuje na výpověď jedné z dotazovaných ve velkém průzkumu týkajícího se diskriminace LGBT. Té učitel řekl, že homosexualita je neléčitelná nemoc. Jedinou možností bylo podle něj zastřelení. Ocenění bylo uděleno také za podcastovou sérii o homosexualitě.

„S určitou formou homofobie jsem se setkal i já sám. Na základní škole mi někteří kluci říkali buzerante. Párkrát jsem dokonce dostal facku. Na tělocviku mě nikdo nechtěl do týmu. To se dělo před víc než deseti lety v malém městě v západních Čechách. Dneska žiju v Praze. A ani po těch letech a v tak velkém městě nevezmu svého kluka za ruku, aniž by mě nenapadlo, že ta facka zase může odněkud přiletět,“ říká v příspěvku jeho autor.

Lukáš Milota: *Krmení motýlů v plzeňské ZOO*

Loňský vítěz Lukáš Milota neodchází s prázdnou, už loni totiž od poroty dostal velký počet hlasů. Tentokrát byl oceněn druhým místem za příspěvek mapující krmení motýlů. Zatímco obrazová média mohou jednoduše celý proces zaznamenat poměrně jednoduše, prostřednictvím rozhlasového vysílání se to může jevit jako úkol obzvláště obtížný. Přesto se autor vypořádal s tématem originálním způsobem.

Novinkou plzeňské ZOO je právě zmíněné krmení motýlů, a to od prosince 2018. Někteří motýli se vznášejí nad rostlinami, jiní nehybně sedí, přesto je pohled na rej barev a pestrobarevná křídla téměř kouzelný. „Denní motýli mají jistou dobu, kdy všichni lítají a sají šťávy, potom se v klidu posadí a odpočívají. Motýl se dožívá deseti až patnácti dnů, potom bohužel zemře. To ale patří k životu,“ vysvětlil Vlastimil Cihlář, entomolog, který se o motýly stará.

Foto: Lukáš Milota

Matěj Skalický: *Tajuplné dánské bažiny plné mumii z doby železné*

Bronzová přička patří letos Matěji Skalickému, který v Dánsku objevoval mumie, jež pochází až z doby železné. Reportáž pro magazín Radiožurnálu s názvem **Experiment** mapuje stovky mumii, mezi nimi i tzv. „Grauballského muže“.

Autor jej blíže popisuje na samém začátku reportáže: „Má vousy, zuby, vrásky, vlasy a stále ten samý výraz. Už dva tisíce let. Do tváře Grauballského muže se díváme spolu s kurátorkou Pauline Asinghovou. Sedíme na lavici v temné místnosti připomínající malou jeskyni. Před námi leží na hlíně a za sklem přes dva tisíce let staré mužské tělo. Jeho příběh připomíná dnešní severské detektivky.“

Foto: Matěj Skalický

II. kategorie: publicistické pořady

Nejlepší publicistické pořady se utkaly v rámci druhého dne letošního Reportu, tři nejlépe hodnocené příspěvky mají společného jmenovatele, člověka a společnost.

Filip Titlbach: *Dnešní člověk žije v předběhu, nepatří mu přítomnost*

Rychlost je dominantním znakem dnešní společnosti, každý chce dle filozofky a fenomenoložky Anny Hogenové mít vše hned, na vše se spěchá. K tomu je vyvíjen silný tlak na účinnost a výkon. Člověk si prý neužívá přítomnost.

Typickým znakem postmoderní doby je růst a takzvané přemocňování dosavadních stupňů vývoje. „Vůli k moci předpověděl už Friedrich Nietzsche. Moc je silou. A síla se ukazuje jen v případě, kdy roste. To znamená, že aby člověk byl a jeho existence byla uznána, tak musí být stále silnější a silnější. Nemůže si dovolit se zastavit. Člověku nestačí být dobrý. Zítřka musí být lepší. Ne, že si to přeje, ale je to podmínka jeho existence. Je v tom bohužel trochu děsu, který si ale zaplat' pánbůh skoro nikdo neuvědomuje.“

Martina Pouchlá, Ivan Studený: *Studio Leonardo po stopách čs. legionářů*

Desetitisícům československých legionářů se před sto lety stala domovem Transsibiřská magistrála. Po jejich stopách se za Ural vydali redaktori Českého rozhlasu Martina Pouchlá a Ivan

Studený. „Legionáři po sobě zanechali památníky, ale budeme se ptát také pamětníků i pátrat v archivech,“ uvedla redaktorka.

Podle ní se situace liší místo od místa. „Některé pomníky jsou zanedbané, jiné jsou opravené. Názor Rusů na československé legionáře rozhodně není jednolitý a liší se hodně po celé Sibiři.“ Z jejich výpravy vznikla celá série děl věnovaných anabázi československých legionářů na Sibiři.

Adéla Paulík Lichková: *Diagnóza F – Jeroným Janíček*

Když ho manželka přivezla do Psychiatrické nemocnice Bohnice, zaplavil ho pocit, že tam přece nepatří, a nechtěl ani vystoupit z auta. Když se ho zeptala, kam tedy patří, dal Bohnicím šanci. A také sám sobě.

Publicista a autor knihy *Když úzkost bolí* Jeroným Janíček s panickou úzkostí bojoval poprvé v osmnácti letech. Už tehdy měla jeho úzkost tak intenzivní tělesné projevy, že měl pocit, že má infarkt. V následujících měsících se záchvaty paniky a strach ze smrti opakovaly ještě několikrát. „Naposledy už mě záchranka ani neodvezla, protože panika ustoupila v okamžiku, kdy jsem viděl, že přijela pomoc,“ popisuje Janíček.

Zleva: Ivan Studený, Martina Pouchlá, Filip Titlbach a Adéla Paulík Lichková – vítězové II. kategorie Report 2019
Foto: SRT

Dokumentaristická kategorie Reportu se uskuteční ještě letos na podzim, tradičním místem konání bude Jihlava, jakožto součást festivalu dokumentů.

Publikováno na serveru RadioTV.cz 20. 5. 2019

http://www.radiotv.cz/p_radio/filip-titlbach-zvitezil-hned-ve-dvou-kategoriich-jarni-prehlidky-report-2019/

Martina Pouchlá

Na Sibiři po stopách legionářů: reportáže, které překračují svůj žánr

Na přelomu srpna a září 2018 vyslal Český rozhlas Alexeje Maksimova, Ivana Studeného a mě na cestu po stopách československých legionářů po Sibiři. Vznikly z toho dva reportážní seriály celkem o patnácti dílech, množství živých vstupů do vysílání i hodinový dokument. Půlhodinový speciál Studia Leonardo získal druhé místo na soutěžní přehlídce Report v kategorii publicistických pořadů. A tím otevřel prostor na těchto stránkách na naši reportérskou anabázi zavzpomínat.

O legionářích toho bylo napsáno i řečeno spoustu. Proč tedy posílat do míst, po kterých se pohybovali, reportéry? Co nového tam můžou objevit? Během tří týdnů, během kterých jsme mimo jiné museli překonat vzdálenost sedm tisíc kilometrů, nebylo příliš možností ponořit se do lokálních archivů. Rekordéry ale můžou přinést to, co listy historických knížek nezachytí s takovým kouzlem jako zvuk: atmosféru daných míst a emoce, které tam téma po sto letech vzbuzuje. Lhostejnost, obdiv i ztracení. A právě na to jsme se s Ivanem zaměřili.

V seriálu tak dostala prostor Jelena Vladimirovna, která nám vpadla do natáčení na hřbitově v Krasnojarsku, a nutila nám své telefonní číslo, kdybychom si ji náhodou chtěli najmout na opravení tamního zašlého pomníku padlým legionářům. Restaurátorka knih Věra Ovčíníková, která sní o stěhování do České republiky, a o textech z propagandistických brožur, které jí procházejí rukama a ve kterých jsou legionáři popisováni jako němečtí špioni, si myslí svoje. Častuška o zlých Češích nás dokonce v různých obměnách provázela od krasnojarské univerzity, kde nám ji zanotoval tamní vedoucí katedry historie, až po Bajkal, kde rozčilila prodavačku růženců v klášteře, v němž její předci před stoletím ošetřovali raněné Čechoslováky i Rusy z Rudé armády. A spousta dalších lidí, kterých by se na jejich pohled na legionáře historici nikdy nezeptali, ale kteří dotvářejí onu magickou stratosféru kolektivní paměti, která se podél transsibiřské magistrály vznáší.

Samotná anabáze trvala dvacet dní, přípravy ale začaly několik měsíců předem a zpracovávání veškerého materiálu pokračovalo několik týdnů poté. Načítali jsme řadu historických knih, oprašovali ruský jazyk (v mém případě začínali zcela od nuly), vyhledávali přes nejrůznější sítě lidi, kteří se nás na místě ujmou a kteří se s námi budou ochotni setkat. Po vkročení do letadla směr Jekatěrinburg jsme pak vpadli do vyčerpávajícího kolotoče setkání, přesunů a zpracovávání reportáží v hotelových pokojích a kuchyňkách. Některé kousky dokonce vznikly ve stísněném kupé při přesunu po Transsibiřské magistrále. A poslední stříh finálního Studia Leonardo se odehrál na moskevském letišti při cestě z Vladivostoku zpět.

Přesto věřím, že všichni tři na ty úžasné tři týdny vzpomínáme rádi. Na laskavost místní učitelky z Posolské, která nás pozvala na královskou večeři plnou dobrot z okolní sibiřské tajgy. Na nezničitelnou buchanku Alexandra Turika, se kterou jsme objeli kus Bajkalského jezera. Na partu

kluků, kteří nám v jídelním voze na dlouhé cestě po kolejích dali pocítit skutečně vřelou ruskou družbu nad lahví koňaku.

Kolegům z rozhlasu jsem vděčná, že na misi ohlížející se za klíčovým válečným konfliktem stojícího u zrodu naší demokracie vyslali mě – ženu. V některých situacích se hodilo pánské respondenty obměkčit přítomností něžnějšího pohlaví, jindy ponechat chlapy sobě. Sérii kořenila dynamika provázejícího mužského i ženského hlasu a mnohé interakce mezi samotnou posádkou, z nichž každý přistupoval k tématu s jinou životní zkušeností. Alexej jako Rus, který našel v České republice nový domov, Ivan jako příbuzný legionáře a zároveň muž, který vyrůstal ještě v dobách sovětského vlivu, a já jako mileniál, pro kterého bylo vždy přirozené zajímat se o Západ a nikoliv Dálný východ. Tato výchozí sestava představovala základy, na nichž se pak dalo v terénu stavět.

Výsledek kombinoval reportážní i dokumentaristické postupy, kdy jsme v některých případech nechali příběh vyprávět samotnými situacemi – třeba při hledání informací o legionářském předkovi Borise Trizny, jehož rodinnou legendu jsme vlastním pátráním zpochybnili a vrhli do ní nové světlo. V díle o Bajkalu se objevily opakující se figury v naraci, v epizodě věnující se železnici zase originálně pojatý flashback. Jsem vděčná, jak mimořádné situace jsem mohla zažít, a že jsem je mohla zpracovat s nebývalou svobodou, navíc po boku zkušeného kolegy v osobě Ivana Studeného i opory v podobě rodilého mluvčího Alexeje Maksimova.

Vše si můžete poslechnout v oceněném pořadu *Studio Leonardo po stopách československých legionářů*. Všechny díly seriálu najdete v archivu Českého rozhlasu Plus a Radiožurnálu. A dokumentární zpracování pak v dokumentární sekci Českého rozhlasu Plus. Ano, jsou to už rok staré pořady. Ale věřím, že jen tak nezastarají.

Šárka Fenyková

Sedm podob publicistiky

aneb Jarní část Reportu 2019 v kategorii publicistika očima nováčka

Rozhovor, analytická publicistika, reportážní pásmo složené do publicistického celku nebo dokudrama – to všechno se poslouchalo na jarní části rozhlasové soutěžní přehlídky Report 2019 v kategorii „publicistické pořady“. Ačkoliv se jednalo o 28. ročník, i tentokrát měl své nováčky. Byla jsem jedním z nich. Jako dramaturg a editor programové řady Českého rozhlasu Plus **Zaostřeno** jsem prezentovala pořad natočený kolegou Františkem Kunou o emigraci českých hokejistů, kteří chtěli hrát v nejlepší hokejové soutěži světa, ale režim by jim takovou věc nikdy dobrovolně neumožnil. Příspěvek se vklínil mezi rozhovor Filipa Titlbacha s filozofkou Annou Hogenovou natočený do pořadu **On Air** Radia Wave a **Reflexe: vizuální umění!**, pořad Českého rozhlasu Vltava natočený Miroslavem Buriánkem s akademickým malířem a pedagogem Danielem Balabánem. Právě to mě ale přimělo přemýšlet o tom, jak velký je „rozhlasový šuplík“ zvaný publicistika. A taky tak trochu o tom, jak jsme schováni ve svých světech a na svých patrech rozhlasové budovy a jak zajímavé může být z nich aspoň na chvíli vyjít ven. Následné diskuse se totiž netýkaly jen obsahu příspěvků, ale také přístupu tvůrců k práci a technických možností, které nám rozhlas v 21. století skýtá (a někdy bohužel taky neskýtá). Bylo zajímavé si poslechnout, jak režiséři zbystrí, pokud se v publicistice vyskytne namluvená kulisa nebo příběh. Jak hodnotí čistotu

stříhu a práci se zvukem. Naopak pro mě, člověka ze zpravodajství, bylo důležité vědět, kdo v příspěvku mluví a nakolik jsou použité zvuky autentické.

To, co nás jako posluchače a následné panelisty diskuse obohacovalo, se ale stalo trochu kamenem úrazu při závěrečném hodnocení. Alespoň pro mě. Jak se totiž dá posoudit kategorie „originalita“, pokud jde o klasický rozhovor s výraznou osobností? Nebo jak srovnat kvalitu provedení, když u jednoho pořadu sedí režisér a jiný si autor natočí a sestříhá úplně sám? Do jaké míry je autor odpovědný za výsledný mix, jestliže je součástí jeho publicistického příspěvku hraná scénka, která má svého vlastního režiséra? A jak ohodnotit přínos tématu, když jednou ho posuzuje začínající tvůrce, který se s ním setkává poprvé, a podruhé rozhlasový „matador“, který už ho slyšel v mnoha podobách a mnoha pořadech?

Report pro mě byl a bude prostorem pro setkávání se s tvůrci napříč stanicemi a žánry, důležitou platformou, kde je možné se učit od ostatních a slyšet úplně jiné názory, než jsou ty moje (škoda, že těch lidí, kteří by se chtěli podělit o svůj pohled na věc, nepřišlo víc), ale zároveň by asi i takovéto soutěži slušela porota, jako rozhlasové soutěži Prix Bohemia – nezávislá, odborně vyzrálá a znající odpověď na tu spoustu předešlých otázek.

REPORT 2019

XXVIII. ročník rozhlasové soutěžní přehlídky zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů

PODZIMNÍ ČÁST

Program AudioREPORTu 2019

Úterý 22. října 2019:

18:30–18:45	<i>Zahájení</i>		
18:45–20:15	<i>Blok pořadů</i>		
	Stíny věcí	M. Buriánek	57:19
	Dobrá tma Jana Kondziolky	R. Pszczolková Kubicová	29:18
20:15–21:00	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		

Středa 23. října 2019:

09:00–11:45	<i>Blok pořadů</i>		
	Muž, který sází stromy	A. Blažejovská	57:24
	Na cestě 5 – Bufo Alvarius	D. Moravec	29:17
	Bílá nosí smrt	L. Houdek	28:56
	Don't Stop Me Now	M. Pouchlá	31:25
11:45–12:45	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		
14:15–16:55	<i>Blok pořadů</i>		
	Výlet babičky Čermákové	L. Košář	58:36
	První lásky	J. Komárek	46:00
	ZAD. Portrét jednoho boje	E. Lédlová, V. Ježková	34:37
16:55–17:55	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		
19:00–20:30	<i>Blok pořadů</i>		
	Líbánky na Yuconu	A. Havlová	59:56
	Dovolená počešku: 4. díl – CK Mama Tours	M. Šorelová	28:04
20:30–21:30	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		

Čtvrtek 24. října 2019:

09:00–11:45	<i>Blok pořadů</i>		
	Serbia Is Good for You	K. Škápíková	55:24
	Shut Up	J. Hanák	56:19
	Příběh Larischovy vily – 1. díl – „Zámeček“	Š. Kuchtová	21:57
11:45–12:45	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		
14:15–16:55	<i>Blok pořadů</i>		
	Peklíčko	B. Jensen	38:45
	Hudba v dřevě zakletá	T. Reková	29:21
	Prohrabuji v kamnech oheň – 5. díl	D. Waughan	29:44
16:55–17:55	<i>Debata nad soutěžními pořady</i>		
19:00–19:30	VYHLÁŠENÍ VÝSLEDKŮ III. KATEGORIE – DOKUMENT		

Martin Petera

Mezi dokumenty Českého rozhlasu vynikl dánský pohled na českou tradici

Poslech sedmnácti nejlepších dokumentárních pořadů z vln Českého rozhlasu doprovázela tradičně nekompromisní a přímá debata, ta tvůrcům dodává podněty k dalšímu rozvoji a případné náměty na nová díla. Přiblížíme vám oceněné dokumenty a zmíníme další zajímavé pořady, které byly v posledních dvanácti měsících realizovány.

Letošní, v pořadí již osmadvacátý ročník přehlídky zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů se odehrál v nezvyklém prostředí, havlíčkobrodském hotelu. **AudioREPORT** je po několik let spjat s jihlavským festivalem dokumentárních filmů a autor vítězného příspěvku přebírá cenu právě před zraky kamer a širšího publika.

Před Marcelou Benešovou, jednatelkou Sdružení pro rozhlasovou tvorbu (SRT), stál letos obtížný úkol. AudioREPORT musel být připraven v rekordně krátkém čase, během jednoho měsíce. Za vydatné pomoci dalších členů výboru (například Jany Bartošové a Jany Odvárkové) se vše nakonec obešlo bez jediného zaškobrtnutí.

Přehlídka dokumentární tvorby AudioREPORT dosahuje vždy vysoké úrovně, letos tomu nebylo jinak. Lze kvitovat s povděkem, že se obecně úroveň dokumentární tvorby zvyšuje. Posluchači mají

možnost se setkat s mnoha neotřelými tématy na všech stanicích – Dvojka (v poslední době zejména vysílá **Dokuseriál**), Vltava, Radio Wave (s progresivní **DokuVlnou**) a Plus.

Úroveň dokumentů Českého rozhlasu se v evropském kontextu neztratí, zahraniční porota pravidelně oceňuje kvalitní tvorbu, a ta česká na sebe poutá pozornost. Pojdme si blíže představit díla, která zaujala všechny přítomné, porota sestávala z posluchačů a rovněž z autorů příspěvků.

Brit Jensen: *Pekličko*

Význam české tradice návštěv Mikuláše, anděla a čertů vzbudila u poroty největší ohlas a dokument si odnesl první místo v přehlídce AudioREPORT. Pohled autorky (původem z Dánska) na český zvyk zprostředkoval reflexi posluchačům, jak se lze dívat na zaběhnuté věci neotřele. Tradice v autorce budila rozporuplné pocity, ty podrobila osobní i kulturní analýze.

„Dokument o mikulášské tradici jsem začala točit v prosinci 2014. Tenkrát jsme byli nově nastěhovaní z Dánska do vesnice na Moravě. Synovi byly 3, dceři 7 let. Mikulášská tradice byla nejen pro ně, ale i pro mě něco úplně neznámého. Nikdy předtím jsme nic takového nezažili,“ dodala Brit Jensen.

Při závěrečné debatě zaznívala z publika zejména slova chvály, v mnohých totiž tento dokument i po několikátém poslechu vyvolával nové pocity. Ukazuje totiž, jak společnost obecně pracuje s fenoménem „strachu“, a to zpravidla jako mocným nástrojem k ovládnutí.

K zamyšlení vedl dokument i ty, kdo mají pozitivní vzpomínky ze svého dětství: „Proč to vůbec celé děláme? Děláme to proto, aby děti byly hodné? Je to forma zábavy? Nebo jde třeba o to, aby si děti zvykly zacházet s vlastním strachem? – a v tom případě: funguje to?“ ptá se autorka.

Alena Blažejovská: *Muž, který sází stromy*

Téma ekologie a změna klimatu je v posledních měsících hybatelem zpráv a dění okolo nás. Autorka dokumentu nastolila téma ještě o něco dříve, s poetikou sobě vlastní se vydala na okraj Vysočiny, do Velké Bíteše, kde potkala hrdinu známé povídky Jeana Giona v osobě lesníka Jiřího Nohela.

Ten nás provádí lesem postiženým suchem a kůrovcem, přesto se dokáže zas a znovu probouzet k životu. Společně provází posluchače všemi ročními obdobími. Za počin obdržela Alena Blažejovská druhé místo AudioREPORT 2019.

„Lesy v Kraji Vysočina jsou hmyzími škůdci v letošním roce asi nejpostiženějším krajem v České republice. Důvodů tohoto stavu je několik, ale těmi nejdůležitějšími jsou klimatické změny v posledních třech letech a druhová skladba lesních porostů,“ napsal v říjnu 2018 internetový portál Les aktuálně, provozovaný Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti.

Karolína Škápíková: *Serbia Is Good for You*

Silná témata rezonují AudioREPORTem se železnou pravidelností, ba co víc, bodují. Nejinak tomu bylo v případě bronzového dokumentu o jiném pohledu na práci českých dobrovolníků. Autorka

sledovala poslední dny srbského pobytu sedmatřicetiletého Milana, který v době vypuknutí války v Sýrii měl s lidmi v tamní zemi soucit. Na základě svých zkušeností z Afriky se vydal do Srbska.

„Měl jsem pocit, že vůbec nestačí sedět v Brně a od lehce nahořklé arabiky hodnotit, jak se česká společnost fašizuje, a tak jsem jel,“ doplňuje důvody svého odjezdu protagonista příběhu. Milan se nevidí jako vlastizrádce, ani jako hrdina.

Členy SRTu potěšilo, že k tématu uprchlické krize nezaznívají jen negativní zprávy související s důsledky krize, ač jsou nepopiratelné. Pohled na lidskou stránku, dětské příběhy a nemoralizování. Oceněn byl zejména silný moment, během něhož Milan popisuje frustraci mladíků v táborech: „Muži, kteří se dvoří dobrovolnicím, jsou vždy velmi galantní.“

Zleva: Alena Blažejovská, Brit Jensen a Karolína Škápíková – vítězky III. kategorie Report 2019
Foto: SRT

Dokumenty, které byste neměli opomenout

Na stupních vítězů mohou stanout jen tři snímky. Bez ohledu na výsledky jsem vybral několik dalších příspěvků, jež byste rozhodně neměli minout.

Bílá nosí smrt Lukáše Houdka nás přivádí do Ghany a vypráví příběh o lidech s albinismem. Tito se stále setkávají se silnou stigmatizací a násilím. Důvodem je fakt, že koluje řada mýtů, někde dochází dokonce k rituálním vraždám. „Lidé v Africe věří, že lidé s albinismem přinášejí kletbu. Když se tedy do rodiny narodí takové dítě, znamená to, že je prokletá a okolí se jí bojí,“ vysvětluje 33letý Kwame.

Martina Pouchlá a její dokument *Don't Stop Me Now* vypráví příběh Adama. Autorku zajímalo, proč dal výpověď v práci a vydal se hledat své já do Bangkoku. „Pod vrstvou plážových večírků se nakonec odehrálo docela jiné dobrodružství, k jehož řešení sbíral Adam sílu tři dekády uplynulého života...“ poutá autorka na dokument. Posluchače tento snímek zaujal právě poměrně nečekaným rozuzlením příběhu, vyzdvihnut byl cit a instinkt, s nímž se Martina Pouchlá do pátrání vydala.

Dokumentární seriál Dana Moravce *Na cestě* zachycuje vlastní pátrání za šamanskými rituály s medicínami, pátrá po svém vlastním Já, a to pomocí meditace. V posledním díle série o duchovním hledání se odhodlává zakusit nejsilnější legální přírodní psychedelikum – výtažek z žáby Bufo Alvarius. Snaha podělit se o tento mimořádný zážitek ale selhává z důvodu nemožnosti vyjádřit něco takového slovy.

V úvodu bylo zmíněno, že Český rozhlas nabízí širokou paletu dokumentů na všech stanicích. Velké množství příspěvků dřív zpravidla tvořily dokumentární pořady regionálních stanic. Ty téměř vymizely, jedinou výjimkou bylo letos dílo Šárky Kuchtové s názvem *Příběh Larischovy villy*. „Pardubice se chlubí nejednou honosnou vilou. Jedna mezi všemi je ale přece jen výjimečná, v roce 1885 si ji nechal postavit hrabě Jiří Larisch-Mönnich a místní jí už během stavby začali říkat Zámeček. (...) Jejimi chodbami, nádhernými pokoji i ponurými sklepy se prohnaly evropské dějiny.“

Publikováno na serveru RadioTV 31. 10. 2019

http://www.radiotv.cz/p_radio/mezi-dokumenty-ceskeho-rozhlasu-vynikl-dansky-pohled-na-ceskou-tradici/

Alena Zemančíková

AudioREPORT 2019

Brzy po převratu v roce 1989, který pro Československý rozhlas představoval řadu vpravdě revolučních změn, založili literární redaktor Jan Halas, režisér Josef Henke, publicista a dokumentarista Zdeněk Bouček a režisér a teoretik Jiří Hraše **Svaz rozhlasových tvůrců**. Vznikl jako jeden z uměleckých svazů ve svobodné době, jako občanské sdružení s institucí Českého rozhlasu spolupracující, ale nezávislé a nepodléhající její hierarchii. Sdružení si zpočátku kladlo za cíl obnovit kritické uvažování o rozhlase, jeho společenské funkci jako média veřejné služby, jeho estetiky, teorii i historii. V prvních letech se konaly v rámci Prix Bohemia Radio početně navštívené konference, na nichž se rozhlasoví profesionálové a spolupracovníci seznamovali s novými fenomény jako například výzkum poslechovosti nebo digitalizace, hovořilo se i o problematice zvuku v uměleckých pořadech, o nových formátech literárních, dramatických, hudebních, publicistických i zábavných pořadů, o rozhlasové etice a tak dál: dnes už si málokdo uvědomuje, že do Listopadu 1989 byly neznámé pojmy jako talk-show, že s volným trhem do rozhlasu vtrhla i skrytá reklama a autorskoprávní otázky. K rozhlasové historii vydalo Sdružení (zkráceně SRT) několik zásadních publikací: historickou monografii *Od mikrofonu k posluchačům* a encyklopedickou trilogii *99 významných uměleckých osobností rozhlasu*, *99 významných tvůrců rozhlasového dokumentu* a *99 osobností rozhlasového zpravodajství a publicistiky*. Na těchto knihách – které by postupně měly být doplňovány o nová jména – se významně podíleli pracovníci

rozhlasového archivu, ale také řada tvůrčích osobností, dramaturgů a redaktorů, kteří s pomocí dokumentačního střediska napsali čtivé a výstižné portréty kolegů v profesi.

Ve svobodném médiu se konečně mohl začít rozvíjet i rozhlasový dokument. Jeho obětavý a zapálený propagátor Zdeněk Bouček vymyslel a zavedl podle vzoru soutěže dokumentů na Prix Europa soutěžní přehlídku Report: první ročník se konal v roce 1991. Pravidla Reportu jsou tato: autor pořadu musí být přítomen poslechu celého programu přihlášených příspěvků. O vítězném pořadu se rozhoduje bodováním, hodnotit smí jen ten účastník, který vyslechl všechny soutěžní příspěvky (ale nemusí být sám autorem pořadu). Rozhoduje se tedy na základě jednoho společného poslechu, k pořadu se nelze vrátit, hodnocení je do značné míry posluchačské, žádná porota. Důležité jsou moderované diskuse k vyslechnutým pořadům.

SRT (po změnách v občanském zákoníku **Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, z.s.**) je od založení příjemcem grantu Ministerstva kultury ČR, na nesoutěžní přehlídce Bilance příspěvku Státního fondu kultury. To umožňuje zvát, dopravit a ubytovat studenty a free-lance tvůrce, kterých s úbytkem zaměstnanců v tvůrčích profesích stále přibývá a kteří nemají možnost pobytu hrazeného tzv. „cestákem“. Formální i neformální debaty suplují teoreticko-kritickou výuku, společně strávený čas umožňuje osobní kontakty a vzájemné poznání napříč jednotlivými stanicemi a tvůrčími skupinami. Byly časy, kdy se Report těšil zájmu vysokého managementu Českého rozhlasu, pravidelně přijížděli šéfredaktoři stanic a programový i generální ředitel. Letos poprvé se stalo, že kromě dramaturgů Tvůrčí skupiny Dokument a vedoucího Archivních a programových fondů nedorazil z managementu rozhlasu nikdo. Což je zejména v případě programového ředitele a šéfredaktora celoplošné stanice Dvojka (v jedné osobě) až nepochopitelné.

28. ročník AudioREPORTu proběhl v Havlíčkově Brodě 22.–24. října 2019. V minulých letech se podařilo připojit AudioREPORT k festivalu filmových dokumentů Ji.hlava, konal se v Divadle Na Kopečku v areálu psychiatrické léčebny v Jihlavě. Letos se nepodařilo v Jihlavě zajistit dostatečné podmínky, AudioREPORT se tedy posunul do Havlíčkova Brodu.

Program zahrnoval poslech 17 pořadů, maximální stopáž je 60 minut. Témata byla kulturní, ekologická, politická, historická, ale i volnočasová a oddechová. Podoby dokumentů jsou s každým dalším rokem rozmanitější, od konzervativně publicistických až po divoké poetické kompozice hudby a slova. Za celou dobu, co rozhlasovou dokumentaristiku sleduji, musím konstatovat, že profesionalita jejích tvůrců se neobyčejně zvýšila, pořady mají pěkný a mnohdy rafinovaný zvuk (k čemuž přispívá i úroveň techniky). V programu Českého rozhlasu se v posledních letech objevují i témata ze světa, dokumentaristé cestují na místa událostí anebo dokumentují své cesty. Znovu musím připomenout, že v případě free-lancerů za své, přičemž honorář za rozhlasový dokument náklady cesty např. do Afriky nepokrývá ani zdaleka.

Na AudioREPORTu se na prvních třech místech umístily tyto pořady: *Serbia is good for you* Karolíny Škápíkové, *Muž, který sází stromy* Aleny Blažejovské a *Peklíčko* Brit Jensen.

Karolína Škápíková podala obraz uprchlického tábora v Srbsku o Vánocích a Czech teamu, který svou misi pomalu končí. V pořadu se objevila problematika uprchlíků vlny z roku 2015, kteří už dlouho žijí v táboře, odkud se nemohou dostat dál, hovoří se v něm o opakovaných ilegálních útěcích přes hranice, o zločinném byznysu srbských obyvatel, založeném na zneužívání tísně uprchlíků i humanitární pomoci, o tom, jak vzniká táborová subkultura, a na čem stojí důstojnost

(například na možnosti uvařit si vlastní jídlo). Neuhýbá ani před problémem sexuálního prožívání v táboře. Dokument Karolíny Škápíkové ukazuje jak obětavost a vytrvalost lidí, kteří věcně a organizovaně pomáhají, tak jejich skepsi, vyplývající z faktu, že před obyvateli tábora se nerýsuje perspektiva normálního života a situace obecně se nelepší, zatímco veřejnost ztrácí zájem. Pořad je posluchačsky přístupným, excelentně natočeným připomenutím toho, že situace lidí prchajících z míst, kde jim je nesnesitelné žít, je hrozná a za její negativní projevy můžeme často svým odmítáním sami.

Pořad *Muž, který sází stromy* brněnské autorky Aleny Blažejovské je sběrným portrétem lesníka Jiřího Nohela ve čtyřech ročních obdobích. Pořad na vysoké úrovni reaguje na aktuální problém kůrovcových kalamit v důsledku klimatické změny a špatné, příliš exploatační péče o les. Autorkou sledovaný hajný je s lesem těsně sžitý a vnímá ho jako přírodně-civilizační komplex, v němž přírodu je třeba respektovat i v zájmu člověka. V přehledně vystavěném pořadu se dozví posluchač i o zásadách přirozené obnovy lesa a civilizačních příčinách jeho hynutí. Alena Blažejovská zná jako literární redaktorka a dramaturgyně lesníka Nohela už delší dobu jako básníka a muzikanta, v jeho lesnickém portrétu se přesně trefila do aktuální společenské debaty velmi kultivovaným, vnitřně zaujatým způsobem.

Vítězný pořad *Peklíčko* autorky Brit Jensen, v Česku žijící dánské dokumentaristky, se kulturně nezasvěcenýma očima dívá na českou tradici obchůzek Mikuláše, anděla – ale zejména čertů. Svých sousedů, přátel, manželových příbuzných i učitele v mateřské školce se ptá na souvislost čertů a pekla se smrtí a strachem z ní. Zjištění o českém vnímání čertů a pekla konfrontuje se svou sestrou v Dánsku, která se upřímně podivuje, že v civilizované zemi se považuje strašení dětí za něco, co je normální a v pořádku (k mému osobnímu pohoršení se k výchovné metodě „cukru a biče“ hlásí i ředitel mateřské školky). Dokument je ve výsledku spíše než o české folklorní tradici o metafyzickém strachu. Díky hlasům (i křiku) dětí a zvukové plastičnosti je poslech pořadu až strhující, cizí přízvuk v češtině jeho autorky je výmluvně přesvědčivou rovinou sdělení o kulturních odlišnostech v rámci jedné západoevropské civilizace.

Široké tematické i výrazové spektrum rozhlasových dokumentů může směle soupeřit s dokumenty filmovými, jimž se dostává mnohem větší veřejné pozornosti. Český rozhlas naopak několik dokumentárních programových řad ve vysílacích schématech svých stanic zrušil, v regionech téměř absolutně. Jistě, dokument jde často proti srsti oficiálním strukturám nebo ukazuje jevy, před nimiž zavíráme oči. Také ale napomáhá společenské soudržnosti a paměti. S tím souvisí i to, že jeho tvůrci se mohou instituci rozhlasu jevit jako nepohodlní potíživí. To ale k profesi patří a nad tím se radovali „otcové zakladatelé“ Sdružení pro rozhlasovou tvorbu po Listopadu 1989.

publikováno v Deníku Referendum 3. 11. 2019

<http://denikreferendum.cz/clanek/30359-brit-jensen-vyhrala-audioreport-vedeni-rozhlasu-ztraci-o-dokumenty-zajem>

Reflexe AudioREPORTu 2019 od studentů Konzervatoře a VOŠ J. Ježka

Jan Řapek

Dojmy z AudioREPORTu

Dva týdny zpátky jsem se ještě s dvěma spolužáky zúčastnil soutěže rozhlasových dokumentů vysílaných na vlnách Českého rozhlasu. Akce se měla konat v Jihlavě, ale na poslední chvíli byla přesunuta do Havlíčkova Brodu. Soutěž trvala 3 dny a celé 3 dny se poslouchalo, debatovalo a hodnotilo. Vždy po jednom bloku (dopolední/odpolední) následovala diskuze nad poslechnutými dokumenty. Debaty byly věcné, pohodové, profesionální a hlavně velmi obohacující. Věřím tomu, že nejenom my studenti jsme si odnesli zajímavé informace a poznatky. Pořadů jsme slyšeli opravdu hodně. Většina z nich byla zajímavá ať už tématem, kterým se zabývaly, nebo samotným zpracováním. Nicméně byly i takové dokumenty, které mě nedokázaly zaujmout a nadchnout a udržet pozornost bylo někdy těžké. Nicméně to bylo většinou dané tématem, které mě osobně moc nebavilo, a také únavou. Těchto pár dní strávených v kruhu profesionálních dokumentaristů mi přineslo nové pohledy a názory na rozhlasový dokument i rozhlas jako médium samotné. Nicméně mě mrzí, že jsem o této akci nevěděl minulý rok. Byla by určitě velkým přínosem pro naše prvotní nahrávací zkušenosti.

Adéla Vandělíková

Report z AudioREPORTu

Ačkoliv se domnívám, že nejsem vhodný člověk, který by měl provádět hodnocení soutěžních pořadů, pokusím se o to. Přijde mi, že nejdříve by člověk měl sám něco vytvořit, až poté se může vyjadřovat k pracím ostatních.

Nejkładněji hodnotím toto trio dokumentů: *Hudba v dřevě zakletá*, *ZAD. Portrét jednoho boje* a *Muž, který sází stromy*.

Zvláště první jmenovaný mě zaujal svojí laskavostí ze strany autorky. Celý dokument působí hezky poeticky a přitom se vyjadřuje k nelehkému tématu: tématu osamělosti a hledání smyslu života v době, kdy se člověk pomalu připravuje na smrt. Vše je prodchnuto takovým podivným kouzlem, které občas spadne do patosu (pozná se to tak, že jste najednou dojatí a neumíte úplně vysvětlit proč, vždyť tam jen nějaká stará paní hraje na xylofon.) Mimochodem, xylofon teď shledávám jedním z nejroztomileji znějících nástrojů, které jsem kdy slyšela. Díky tomuto dokumentu už na nástroj nenahlížím jako na dětskou hračku.

V případě díla *ZAD. Portrét jednoho boje* oceňuji výběr tématu. Je to věc, se kterou jsem se nikdy nesetkala, v českém jazyce na toto téma mnoho informací neseženete. Další věc, kterou bych chtěla vypíchnout, je deníkový záznam, který autorka dokumentu zvládla velmi dobře. Při prezentaci ji bylo vytýkáno, že není patřičně vlezlá a že nezmapovala obě strany sporu. To mi ale nepřijde jako největší chyba. Dokument vykresluje problém rozdělené občanské iniciativy, dokážu tudíž pochopit jednostrannost bádání.

Muž, který sází stromy přinesl v dnešní době klimatické hysterie lehké uklidnění. Jako spousta mých vrstevníků někdy pociťuji úzkost nad tím, že mizí lesy a krajina českého venkova se stane neobyvatelná. Ústy Jiřího Nohela se mi dostalo jasné zprávy, že ne všichni, kteří mají moc něco s tou „nevyhnutelnou katastrofou“ dělat, to nedělají. Pán mluví velmi rozumně, ačkoliv se mi v některých chvílích zdál dokument trochu dlouhý, celkově jsem z něj měla velmi dobrý pocit.

Jeden dokument mě zaujal, ale hodnotit se jej bojím. Jedná se o *Peklíčko*. Nevím, jak dlouho žije autorka v ČR, ale obdivuji její odvalu tvořit v jazyce tolik odlišném od její mateřštiny. To se pojí i s tím, že jakožto člověk zvenčí může na věci u nás nahlížet trochu jinak, a má tudíž neomezenou inspiraci. Byl to jediný dokument, po jehož konci na mě dolehlo plíživé ticho zhmotňující jakousi neurčitou obavu.

Na skautských kurzech nás učili, jak se nejkonstruktivněji dává zpětná vazba. Nikdy jsem v tom nebyla moc zběhlá, ale základ je říct vždy dvě kladné věci vůči jedné záporné. Nevím, jak se mi to při hodnocení dokumentu *Výlet babičky Čermákové* povede. Protože u něj poměr Kladných a Záporných bodů neumím správně vyvážit. Celé dílo působí velmi arogantním dojmem, kdy se příběhu babičky nedostává takového prostoru, jaký by si zasloužil. Místo toho jsme slyšeli, jak si autor kupuje jízdenku na vlak, jak tím vlakem jede, jak si v něm otevře pivo, sekunduje mu k tomu jakási dívka a ve chvíli, kdy už čekáme, že tahle úmorná pasáž skončí, musíme si ještě poslechnout, jak si duo jde dát cigárko. Vlastně bych celou tuto práci přejmenovala na „Náhled do vytroleného světa studenta FAMU“ a rovnou ho pouštěla studentům dokumentaristiky jako příklad, jak se to dělat nemá.

Jan Plachý

AudioREPORT 2019

Opět jsem měl tu možnost zúčastnit se jako posluchač a zároveň jako hodnotitel AudioREPORTu. Dnes již XXVIII. ročník, kde se posluchač seznámí s nejnovější produkcí v oblasti rozhlasového dokumentu, se proti minulému roku konal od 22. do 24. října v Havlíčkově Brodě.

Co je to AudioREPORT? Jsou to hodiny a hodiny prosedění nad hromadou rozhlasových dokumentů. Hodiny poslouchání, přemýšlení, zase poslouchání a nakonec dlouhé diskuse nad soutěžními pracemi. Mohlo by se to snad zdát jako definice nudy, ale opak je pravdou. Poslech některých soutěžních dokumentů je velice obohacující a do nudy mají opravdu daleko. Velký počet soutěžících znamená i velký počet různých témat, kterým se meze nekladou, a proto si každý dokument najde své posluchače.

Letošní ročník byl toho důkazem. Objevily se dokumenty o lásce, o smrti, o vztazích, dokumenty historické, dokumenty z politické půdy nebo dokument o strachu. Kvalita zpracování se lišila, autor od autora, ale netroufám si říci, že by snad jediný dokument nebyl profesionálně natočen. Ostatně, jak řekl Dan Moravec: „Jsem opravdu rád, že rok od roku jsou naše dokumenty kvalitnější a téměř na stejné úrovni jako všude v Evropě.“

Ještě něco málo o vítězce letošního ročníku – Brit Jensen. Vyhrál její dokument o strachu, tmě a mikulášské tradici, příhodně pojmenovaný *Pekličko*. Jsou v něm přítomny dvě dějové linky, které se vzájemně prolínají a potkávají se u společného nepřítele, kterým je právě strach. Jedná se vlastně o důvěrný rozhovor mezi autorkou a jejími dětmi o mikulášské tradici, a to hlavně o čertech, a tím v nás probouzí dlouho přehlíženou otázku o této tradici. V druhé dějové lince nám odhaluje vlastní strach ze tmy a následně svou cestu k jeho překonání. Jde o opravdu pozoruhodný, a nebál bych se říci, skoro až o nevšední počin dánské autorky.

Foto: SRT

Natálie Schejbalová

AudioREPORT 2019: Co s vámi udělá 12 hodin audiodokumentů?

Když mi volal spolužák z Ježkárny, jestli chci jet na 28. ročník soutěžní přehlídky českých rozhlasových dokumentů v rámci MFDF Ji.hlava, neváhala jsem. Možná jsem ale měla.

Zmínil se, že máme díky škole postaráno o odvoz, ubytování a stravu. O čem už se nezmínil, bylo to, že na nás následující dva a půl dne čeká dvacet jedna hodin pořadů a diskusí a nesmíme chybět ani na chvíli. Budeme totiž součástí poroty. A jak bychom mohli férově hodnotit, kdybychom neslyšeli všechno?

A jak můžeme férově hodnotit, když tam sedíme už deset hodin, pijeme pátou kávu a chce se nám brečet únavou a nedostatkem pohybu? Těžko. Ale museli jsme se o to alespoň pokusit.

Audiodokument: Dokument bez obrazu

„Audiodokument? To je něco jako hodně dlouhý podcast?“ Byla první reakce Kryštofa, když jsem přišla s tím, že napíšu článek o letošním AudioREPORTu. V tu chvíli mi teprve došlo, že ne všichni vědí, co to ten audiodokument vlastně je. Ve skutečnosti bývají audiodokumenty mnohem kratší než obvyklé podcasty. Standardně mají mezi půl hodinou a hodinou a jak jsem se na AudioREPORTu dozvěděla, o stopáž se většinou musí v Českém rozhlasu bojovat.

Do letošního ročníku přehlídky bylo přihlášeno 17 rozhlasových dokumentů, jejichž délka byla většinou kolem půlhodiny nebo jedné hodiny. U některých půlhodinových bylo tolik nevyřčeno a já nechápala, proč nejsou delší. Některé hodinové mě přiměly okousat si všechny nehty nudou a v určitých chvílích jsem se málem vrhla i na nehty kolegy sedícího vedle mě.

Největší výzvou je u audiodokumentů absence vizuálního stimulu, na kterém jsme při přijímání jakéhokoliv sdělení dnes tolik závislí. Upoutat pozornost posluchače zvuky a mluveným slovem je mnohem těžší, než získat si diváka barevnými vizuály.

Příliš světla v Hotelu Slunce

Zaměstnanci a externisté Českého rozhlasu a audiodokumentoví nadšenci především z řad studentů se sjeli do Hotelu Slunce v Havlíčkově Brodě, kde jako by se zastavil čas. Původně se přehlídka měla konat v Jihlavě, (což by dávalo dokonalý smysl a třeba by se dostavil i někdo z veřejnosti), ale kvůli opožděnému schválení rozpočtu se prý nic lepšího a už vůbec ne nic v Jihlavě nedalo sehnat.

Naskládali jsme se do sálu, kterému dominovaly dlouhé stoly se žlutými ubrusy a rekordní počet asi třiceti lustrů, jejichž řady byly ještě nesmyslně proloženy „komunistickými“ zářivkami. Nadstandardní počet osvětlení se navzdory očekáváním neosvědčil jako účinná prevence mikrosnánky, což dokazuje i fakt, že chvílemi klímbali snad všichni včetně několika autorů soutěžních dokumentů.

Harmonogram byl následující: Blok pořadů, debata, OBĚD, blok pořadů, debata, VEČEŘE, pořad, debata, SPÁNEK a zítra ještě jednou s tou změnou, že místo poslední debaty následovalo slavnostní vyhlášení. Výsledky hodnotili všichni účastníci AudioREPORTu včetně autorů, kteří pouze nesměli hodnotit svůj vlastní dokument. Hodnocené byly: originalita, námět, provedení a celkový dojem.

AudioREPORT 2019: Pořadí vítězných dokumentů

Nakonec se na prvních pěti místech se svými audiodokumenty umístili následující autoři:

1. Brit Jensen – *Peklíčko*
2. Alena Blažejovská – *Muž, který sází stromy*
3. Karolína Škápíková – *Serbia is good for you*
4. Lukáš Houdek – *Bílá nosí smrt*
5. Tereza Reková – *Hudba v dřevě zakletá*

Vyhrálo Peklíčko Brit Jensen

To, že první místo obsadila dánská dokumentaristka Brit Jensen, pro mě nebylo žádným překvapením, ačkoliv sama jsem měla jiné favority. V posledních letech se Brit stala jedním z nejzajímavějších a nejpopulárnějších autorů na české audiodokumentární scéně. Jejím zatím asi nejznámějším počinem je dokumentární krimiseriál *Matematika zločinu*.

Během celého AudioREPORTu se zapojovala do debat a její úhel pohledu mi často rozšířil obzory. V *Pekličku* ohledává význam české tradice Mikulášů a čertů, který ze svého rodného Dánska nezná ani ona, ani její dvě děti. Tématem audiodokumentu je ale podle mě především strach jako takový, kterým nás provází ve skvěle zkonstruované tajemné a komorní atmosféře.

To, co mně osobně zážitek trochu zkazilo, byl až příliš velký prostor, který v dokumentu dostaly děti Brit. Nebojím se říct, že mě chvílemi až otravovaly, stejně jako zvuky „funění“ Brit, když se procházela v noci lesem. Tohle zobrazení strachu bylo na můj vkus trochu moc dramatické. Ač se nabízí otázka, na kterou sama neznám odpověď, a sice jak jinak zvukově zdokumentovat strach. Ale celkově si myslím, že si Brit rozhodně první místo zasloužila, protože její dokument mezi ostatními vynikl jak provedením, tak tématem.

Uprchlíci, albíni v Africe a nestandardní líbánky

Samozřejmě jsem ráda, že jsem tímhle testem trpělivosti prošla a měla jsem příležitost si poslechnout výběr nejzajímavějších audiodokumentů za rok 2019. Každý z nich mě nějak obohatil (*ZAD. Portrét jednoho boje*), povznesl (*Muž, který sází stromy*), pobavil (*Výlet babičky Čermákové*) nebo naštvál (taktéž *Výlet babičky Čermákové*). Ze sedmnácti audiodokumentů ve mně opravdu zůstaly tři. Tyhle tři musíte slyšet.

Serbia is good for you

Dokument Karolíny Škápíkové o práci českých dobrovolníků v srbských uprchlických táborech. Úplně jiný dokument o uprchlických táborech, než na jaké jste zvyklí. Celá situace je podána tak, jaká je. Civilně, přirozeně, lidsky. Dokumentem provází sympatický dobrovolník Milan, který v Czech teamu působil s přestávkami rok. Pusťte si *Serbia is good for you* a zjistíte, co znamená v uprchlickém slangu Alibaba, game nebo jak je možné, že v táborech často mizí potraviny dřív, než se dostanou k uprchlíkům.

Bílá nosí smrt

Lukáš Houdek přinesl skrze svůj audiodokument naturalistické svědectví o tom, čím prochází lidé s albinismem v Africe. Dokument mi utkvěl v hlavě především kvůli velmi syrovému popisu nemoci 24letého Samuela, který umíral na rakovinu kůže sám zamknutý zvenčí v pokoji vlastního domu. Tenhle dokument není jen o stigmatizaci albínů jako takových, ale i o zradě, které se lidé dokážou účastnit na dalších lidech, dokonce i na své rodině.

U tohoto dokumentu mě mrzela pouhá půlhodinová stopáž, tím spíš, že autor prozradil, že mu původně byla přidělena hodina, poté třičtvrtěhodina a nakonec byl donucen dokument zkrátit na půlku. Kdyby se do něj vešlo víc příběhů, byl by audiodokument *Bílá nosí smrt* o to silnější.

Líbánky na Yukonu

Umíte si představit, že jedete na líbánky plavit se do kanadské divočiny, kde vám místo běžného líbánkového rizika rozchodu hrozí utopení, sežrání medvědem nebo vlkem? A co kdybyste vy nebo vaše drahá polovička byli na vozíku?

AudioREPORT 2019 očima olomouckých studentů (Katedra divadelních a filmových studií FF Univerzity Palackého, specializace televizní a rozhlasová studia)

Marek Podlaha, student 3. ročníku bakalářského studia

Téměř třídní poslech vybraných příspěvků dokumentaristické rozhlasové tvorby dovolil zhruba padesáti tvůrcům a posluchačům, aby se akusticky přenesli do míst, která v sobě skýtají víc, než by se na první poslech zdálo. 28. ročník dokumentaristické soutěže AudioREPORT se konal letos v Havlíčkově Brodě, tradičně pod záštitou Sdružení pro rozhlasovou tvorbu. Během tří dnů (22–24. 10. 2019) jsme vyslechli 17 dokumentů a získali tak přehled nad širší produkce současného veřejnoprávního rozhlasu. Mnozí soustředili svou pozornost na drobné nuance zvukového zpracování audiodokumentů, jiní se nechali unášet fabulací příběhů nebo atmosférou celého festivalu. Rozmanitost témat, kterou AudioREPORT 2019 přinesl, dokazuje širší záběr současného českého audiodokumentu. Závažné fenomény, o kterých se nemluví příliš často, zde zastupoval například Lukáš Houdek se svým dokumentem *Bílá nosí smrt*. Shromáždil výpovědi obyvatel Ghany, kteří se potýkají s albinismem. Dokumentoval řadu mýtů, jež se v souvislosti s albinismem šíří, a doprovodil je hudbou dané kultury a ruchy prostředí. Právě to je jeden z příkladů, který osvětloval málo známou problematiku a navíc dokázal posluchače imerzivně přenést do epicentra situace v Ghaně. Podobně jako jsme to slyšeli v dalších dílech s tematikou existenciálních problémů dané skupiny, jako například *Serbia is good for you* (Karolína Škápíková) či *ZAD. Portrét jednoho boje*.

Dále se vyskytla témata, která řeší velké problémy v menším osobním světě, například ve vztazích či v jedinci samotném. Do této charakteristiky zapadá Brit Jensen se svým vítězným *Pekličkem*. Poutavý a napínavý dokument řeší fenomén děsivých čertů, kteří i vedle uklidňujícího anděla rozplakali nejedno dítě. Posluchače fascinovala především forma dvou paralelně se rozvíjejících narativních rovin, a to přímá konfrontace dětí s čerty a zároveň autorky hledající podstatu strachu při noční procházce lesem.

V lese jsme ještě zůstali s dokumentem *Muž, který sází stromy*. Autorce Aleně Blažejovské se podařilo proměnit les v živoucí bytost, která vypráví mnoho příběhů. Díky chytré komponovanému sound designu, který dobře konvenuje s komentářem respondenta Jiřího Nohela, bylo možné při poslechu les skoro i cítit. Mnoho účastníků následných diskusí se shodlo na tom, že některé momenty v konkrétních dílech způsobovaly až tělesné reakce – husí kůže, smích či nepříjemné mrazení v zádech.

Právě díky diskusím, dotazům, komentářům či pouhému vyjádření názoru k jednotlivým dokumentům vznikala v rámci AudioREPORTu velmi příjemná atmosféra. Téměř v každém, kdo se ujal mikrofonu, aby jakkoli okomentoval daný dokument, bylo cítit, jakou má radost, že se může vyjádřit k něčemu tak jedinečnému a nápaditému. Přesto se sálem neslo něco, co účastníky stále vyvádělo z klidu. Radost byla často spojována s jakýmsi povzdechnutím, které vyjadřovalo obavy z toho, kolik podobných pořadů bude moci ještě vzniknout a jaký prostor má audiodokument v naší společnosti, případně v kontextu českých rádií obecně.

Nejprve se ozvalo volání po větším prostoru dokumentu v kontextu programu regionálních stanic, jejichž zastoupení bylo letos minimální, ač mají stále co nabídnout. Jediné dokudrama, a to ***Příběh Larischovy vily***, vzniklo primárně pro Český rozhlas Pardubice. Debata o absenci regionální tvorby nastínila, že zajímavé příspěvky regionálních rádií mohou dobře rezonovat i v kontextu celoplošných stanic.

Problematika regionů však byla spíše předznamenáním jiného problému, který již od začátku tiše rezonoval celým sálem. Jaký prostor dostává rozhlasový dokument obecně? Ten, kdo se trochu více zajímá o dění ve vnitřní struktuře Českého rozhlasu a sleduje programovou skladbu jednotlivých stanic, si mohl povšimnout, že dokument jako žánr začíná být upozadován. Stanice objednávají čím dál méně takovýchto děl nebo postupně snižují stopáž. Místo toho nastupuje éra talkshow, která začíná přebíjet vše ostatní. Dokáže však nahradit dokumentární tvorbu? Nabídnout to, co jsme mohli slyšet v dílech Daniela Moravce, Miroslava Buriánka, Brit Jensen a dalších? Vyslechne Český rozhlas pozitivní ohlasy svých posluchačů na tuto tvorbu?

V rámci AudioREPORTu byly tyto obavy implicitně v hlase každého a nakonec také explicitně nahlas vyřčeny. Zatímco kvalita české dokumentaristické tvorby vzrůstá, kvantita rapidně klesá. A pokud nebude volání o taková díla slyšet, bojím se, že ani Tvůrčí skupina Dokument nebude mít tolik sil, aby zhoršující se situaci ustála. Debata rozpoutána byla, teď je jen na posluchačích, aby nezůstali potichu a dali vědět, že dokument stojí za to poslouchat.

Ondřej Zedníček, student 2. ročníku bakalářského studia

Co se týče soutěžících dokumentů na letošním AudioREPORTu, mohu říct, že jsem byl až překvapen rozmanitostí témat, která byla zpracována. Ať se jednalo o dokumentární pohled na strasti čtyř cestovatelů při poslechu díla ***Líbánky na Yukonu*** od Alžběty Havlové nebo o velice poutavě natočený politický dokument ***Shut Up*** od Jana Hanáka. Daniel Moravec, který působí v Českém rozhlase již od roku 1996, zpracoval kontroverzní téma o halucinogenech. Proto bych chtěl ocenit velikou odvahu autorů ve výběru témat. Zároveň bylo u každého soutěžního díla slyšet, že dokumentaristé svou práci milují a nebojí se díla autorsky projektovat.

Zvláštní pozornost bych rád věnoval autoru Lumíru Košařovi, který je studentem FAMU, ale vstupuje i do prostoru radiodokumentaristiky. Na soutěž přivezl práci s názvem ***Výlet babičky Čermákové***, ve které zkoumá nejasný příběh své vlastní babičky. Košař se rozhodl pro nepřiliš často používaný styl radio verité. S mikrofonem sleduje fenomén každodennosti jedné rodiny a mapuje rodinné legendy související s tajemstvím babičky. Autorovi byl na AudioREPORTu vytýkán nejasný konec či špatné uchopení tématu, zajímavou informací byly Košařovy odkazy k české kinematografii, konkrétně k filmu ***Intimní osvětlení*** z roku 1965, který se také soustředí na každodennost.

Zaujal mne také dokument ***Don't Stop Me Now*** od Martiny Pouchlé. Jako jediný dokument zastupující Radio Wave mě zaujal svou formou, která se lišila od ostatních dokumentů v soutěži, převážně pro Vltavu či Dvojku. Martina půjčila mikrofon svému kamarádovi, který se rozhodl odjet na východ, do Asie. Autorka prokázala velkou vytrvalost a jakýsi „dokumentaristický čich“, který nakonec přinesl velký příběh vyprávěný v jediném dlouhém monologu ve druhé části pořadu.

Jelikož zatím nejsem tak zkušený posluchač, dílo Jana Komárka *První lásky* mi nešlo „přes uši“. Jeho vlastní zvukové efekty, které si mixuje sám, stejně jako do svých divadelních představení, mne bohužel nijak nenadchly. Problematická je i narativní strategie, kterou autor použil. V kombinaci čtyř příběhů, které sdílely stejné téma – první lásku, mne nejvíc zklamal samotný autorův příběh, který vycházel z jeho vlastních zkušeností s první láskou. Autor zde totiž líčí klasické kliše hollywoodských filmů, přičemž je zřejmé, že zde není mnoho prostoru pro nadsázku.

Co se týče organizace soutěže, byl bych velice rád, kdyby se v příštích letech objevil ke každému soutěžícímu malý medailon. Také bych byl rád, kdyby se zapracovalo na harmonogramu, jelikož některé dokumenty, které se věnovaly hlubokým tématům a mohly rezonovat s posluchači na více rovinách, potřebují po poslechu alespoň malou pauzu před poslechem dalšího díla.

Simona Šustková, studentka 3. ročníku bakalářského studia

Roli účastnice soutěžní přehlídky AudioREPORT jsem si vyzkoušela již podruhé a opět jsem ani na minutu svého rozhodnutí nelitovala. Zároveň mě potěšilo, že se letos zúčastnilo více mých spolužáků, protože je podle mě nezbytné, aby si každý z nás vyzkoušel jakoukoliv rozhlasovou akci, kde má možnost setkání s rozhlasáky tváří v tvář. Kdo jiný by nám taky lépe pověděl o svých zkušenostech než oni sami. Něco upoutalo naši pozornost více, něco méně, nejcennější pro nás však byly následné diskuse nad jednotlivými pořady. Já sama jsem teprve po vyslechnutí názorů ostatních naplno pochopila záměry autorů, jejich pocity a motivaci, co do svých děl vložili. Není lehké si na první poslech povšimnout všeho, a proto je důležité, abychom své uši neustále cvičili a našli si více času na intenzivní poslech.

Co se týče organizace, vše fungovalo, jak má, a během tří dnů našeho pobytu v hotelu Slunce v Havlíčkově Brodu jsem nepocítila nic, co by mě přesvědčilo o opaku. Je však pravdou, že loňské prostory v Jihlavě mi připadaly vhodnější, a to převážně kvůli večernímu programu. Během poslechů stačíme sotva prohodit pár slov s ostatními účastníky, ale na hlubší a smysluplnější konverzaci nezbývá příliš mnoho času. Vzhledem k tomu, že jsme se po ukončení denního programu museli přemístit do místního lokálu, nebyla možnost se pobavit se všemi. Naproti tomu bylo loňské ubytování skvělé, i když jsme na poslechy dojížděli na jiné místo. Jak prohlásil Dan Moravec, je nutné pochválit Marcelu Benešovou a další kolegyně a kolegy ze SRTu, že zvládli v časové tísni vymyslet alternativní řešení.

Nemohu si zároveň odepřít jakýsi rozporuplný pocit, který po skončení AudioREPORTu mám. Jakožto studenti radio studies nalezneme v našich řadách budoucí rozhlasové kritiky, teoretiky, reportéry, kreativní a zapálené lidi, kteří by stáli o tvorbu dokumentů, byť se jedná opravdu o královskou a náročnou disciplínu na poli rozhlasové tvorby. AudioREPORT nám současně vychválí, ale i zpochybní práci v Českém rozhlase. Na jednu stranu jste nadšeni, kolik inspirativních a nadaných tvůrců kolem sebe máte. Neváhají se s vámi podělit o zkušenosti, rady a dají vám úplně jiný pohled na témata, u nichž jste si mysleli, že jsou pro vás dobře zpracovatelná. Neskutečně vám rozšíří obzory. Říkáte si, jak je dokumentaristická tvorba pestrá, jak ji každý může uchopit a „slyšet“ jinak a zpracovat odlišnými způsoby. Jak vlastně musí být Český rozhlas právem pyšný na své zaměstnance, protože s takovými profesionály se setkáte málokde! A ono je to zřejmě úplně jinak. Z mnoha stran slyšíte o neuvěřitelných, až do nebe volajících propouštěcích

machinacích maskujících se za nutnou „optimalizaci“. Odchází schopní publicisté i pracovníci zpravodajství, často mladí a perspektivní novináři, jindy zkušení tvůrci. Je mi líto, že schopní lidé, kteří desítky let žijí jen rozhlasem a zanechali v něm nejlepší léta profesního života, odcházejí buď sami, nebo jsou propouštěni. Místo toho se program veřejnoprávního rádia plní rádoby celebritami. Jakou to má mít pro mě motivaci se snažit? Vidím už nyní, na prahu své profesní dráhy, že práce, kterou bych každý den dělala s radostí a láskou, nebude dostačující. Vždyť už teď je téměř nereálné propracovat se k tvůrčí rozhlasové dramaturgii, a pokud ano, kolik let se v ní člověk udrží? Rok, dva, deset let, jestli se poštěstí? A to se samozřejmě týká i zpravodajců a publicistů. Stejně jako nám profesori v Olomouci pomalu pěstují k rádiu láskyplný vztah, stejně tak mi dokáže Český rozhlas rádio znechutit. Bohužel v Havlíčkově Brodu nebyl nikdo z vedení rozhlasu, komu bych mohla tyto otázky položit. Skutečně nikoho soutěžní setkání dokumentaristů nezajímá? Otázkou tak pro mne zůstává, co s tím chceme a můžeme dělat? Můžeme tyto procesy a vývoj, kterým se ČRo ubírá, nějak ovlivnit? Asi to ukáže čas.

Foto: SRT

Martin Kubík, student 1. ročníku bakalářského studia

AudioREPORT byla moje první zkušenost s tímto druhem festivalu vůbec. Nešlo ani tak o bodování jednotlivých dokumentů, jako o zkušenosti, které mi akce poskytla. Největším zdrojem informací pro mě byly diskuse po jednotlivých dokumentech. Ty mi ukázaly, jak vlastně na dokument mohu nahlížet a co všechno se v něm dá objevit, když má člověk trénované ucho rozhlasáka. A mnohdy to změnilo i můj samotný názor na poslouchaný pořad.

Jako příklad mohu uvést dokument *Shut Up* od Jana Hanáka, který mi poprvé zprostředkoval cosi jako politický dokument. Nejvíce mne nadchl dokument *Muž, který sází stromy* od Aleny Blažejovské. Příjemné povídání o lese s člověkem, který toto prostředí miluje. Krásný střih, jenž doplňuje dobře provedený sound design, tempo a členění – ani jednou se mi nestalo, že bych v díle tápal či nevěděl, kde nebo v jakém období se nacházím. Myslím, že tento dokument mohl být zařazen i do vysílání Dvojky místo umístění na Vltavu.

Co bych určitě pro příští ročníky ocenil, jsou tištěné informace o autorech, kteří zde budou mít své práce. Pomůže to v lepší orientaci například studentům, kteří o daném autorovi nic nevědí, se zorientovat v tom, kdo je kdo a jaké práce už má za sebou apod. Leccos stihneme najít na webu, soutěž má však poměrně vysoké tempo, takže si nestihneme projít všechny informace a také se chceme soustředit na poslech. Více informací pomůže i pro větší objektivitu při hodnocení.

Andrea Hanáčková, vyučující na Univerzitě Palackého Olomouc

Mnohá konstatování tohoto ročníku jsou radostná: Český rozhlas umí produkovat kvalitní portrétní dokumenty (2. oceněný dokument Aleny Blažejovské *Muž, který sází stromy*) a dokážeme se zajímat i o témata, která překračují hranice naší země (3. oceněný dokument Karolíny Škápíkové *Serbia is good for you*).

Velmi oceňované byly dokumenty, které reflektovaly přítomné dění. Zabývaly se konkrétními kauzami, politickou kampaní, obrazem současnosti. V této souvislosti zazněla jako facka české dokumentaristice informace, že Český rozhlas Plus příští rok nebude vysílat premiéry v cyklu **Dokument Plus**. Za dva roky se tato řada vyprofilovala a pod vedením Ivana Studeného produkuje progresivní publicistické dokumenty. Opravdu chce naše jediná stanice mluveného slova rušit profilovou řadu, která výrazně prohlubuje charakter denního zpravodajství a běžné publicistiky? S pohledem třeba na britské vzory (BBC 3,4) je zřejmé, že investigativní publicistika a nadčasová dokumentaristika tvoří páteří pořady těchto stanic. Informace se koncem roku různily, šéfredaktor Českého rozhlasu Plus se přímo vyjádřil, že tato informace není pravdivá, zároveň však žádné nové dokumenty nejsou od stanice poptávány. Dokumentarista David Vaughan právě s poukazem na BBC apeloval na větší pozornost tzv. publicistickým dokumentům, které do hloubky a s trvalejší hodnotou reflektují témata denního vysílání a mohou skutečně poctivými sondami mapovat současné společenské i politické dění. Vrcholem této ukázkové práce veřejného zájmu je projekt deseti dokumentů z cyklu *Rozdělení svobodou*, cyklus, jímž vyvrcholil podzimní projekt sociologů a Českého rozhlasu **Rozdělená společnost**. Tyto dokumenty na AudioREPORTu prezentovány zatím nebyly, otázkou je, v jaké konkurenci se mohou ocitnout v příštím roce, pokud žádná další stanice nebude podobnou řadu nadále stavět a rozvíjet.

Podobně bolestně se na letošním AudioREPORTu projevíly dozvuky necitlivé reformy regionálních stanic. Jedním z výsledků projektu Regiony 2014 je skutečnost, že zmizela regionální specifičnost drobné publicistické a dokumentární práce. Na AudioREPORTu zazněl jediný „vlastivědně“ orientovaný pořad (pardubická *Larischova vila* Šárky Kuchtové). Mladším účastníkům už bylo třeba vysvětlovat, že ještě před deseti lety existovalo cosi jako „plzeňský“, „českobudějovický“, „ostravský“ dokument a že posluchači i na regionálních stanicích dostávali přiděl místních publicisticky zpracovaných zajímavostí. Tento formát různých vlastivědných

publicistických „toulek krajem“ vyrůstající z tradice rozhlasového pásma téměř vymizel a spolu s ním zanikla i diverzita regionálních autorů a jejich tvorby. Český rozhlas tak nenahraditelně nechal zaniknout desítky let trvající tradici, kterou krátké příspěvky regionálních rádií v proudovém vysílání absolutně nemohou nahradit, stejně jako nelze argumentovat cestami reportérů po celé zemi. Jen regionální redaktori, kteří v místě reálně žijí a detailně znají své posluchače, jsou schopni citlivě a hlavně soustavně o proměnách svého kraje referovat. Veřejnoprávní instituce by měla mít tento cíl jako svůj prvořadý úkol, namísto toho jsme svědky stále urputnější centralizace vysílání a podceňování regionálních posluchačů, jimž je servírována zábava a talk show.

Je vlastně příznačné, že téměř padesátičlenná členná porota (hlasují všichni účastníci soutěže) vybrala za vítěze AudioREPORTu dokument *Pekličko* autorky Brit Jensen. Na základě prožitku pro ni neznámé tradice mikulášských pochůzek s čerty zkoumá fenomén strachu a lehkost, s jakou připouštíme strašení dětí. Zároveň se strachem zabývá jako prostředkem výchovy k poslušnosti a nesvobodou, kterou tento typ komunikace způsobuje. Dánsko-česká dokumentaristka nám klade otázky, které jsou v naší společnosti bohužel pod rozlišovací úrovní.

Dokumentaristce Brit Jensen se v roce 2019 podařila nevídaná věc – v jediném roce získala za svou práci ocenění v soutěžích Prix Bohemia Radio, Nejlepší podcast roku 2019 (obě za titul *Matematika zločinu* spolu s Magdalenou Sodomkovou) a čerstvě také v AudioREPORTu, v kategorii Dokument. Potvrdila tak vynikající tvůrčí potenciál rozhlasových dokumentaristů a jeho evropskou úroveň i svou zcela jedinečnou pozici v Tvůrčí skupině Dokument.

O to více zaráží skutečnost, že při slavnostním ceremoniálu v Jihlavě, kde se cena za AudioREPORT již třetím rokem předává v prestižní atmosféře Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů, chyběl jakýkoli zástupce managementu Českého rozhlasu. V minulosti AudioREPORT běžně navštěvovali šéfredaktori stanic, kolegové režiséri z redakce rozhlasových her, zástupci Rady Českého rozhlasu. Vždy mluvili o inspirativním prostředí a vítané možnosti debatovat s tvůrci na jiné úrovni než administrativně-pracovní. Současný management přehlíží nejen samotný AudioREPORT, ale i možnost prezentovat skvělé výsledky české dokumentaristiky v rámci široce navštěvovaného mezinárodního festivalu. Stejně tak absentovalo vedení Českého rozhlasu na slavnostním předávání cen AudioREPORTu v prosinci 2019 v budově Českého rozhlasu. Tam stačilo sejít několik pater a akci Sdružení pro rozhlasovou tvorbu alespoň pozdravit. Po mnoha letech zároveň nebyla letos udělena Cena generálního ředitele. Otázky re-prezentace AudioREPORTu tak nestojí jen před současným managementem ČRo, ale i před výborem SRTu.

Martin Petera

Rozhovor s vedoucím Tvůrčí skupiny Dokument Danem Moravcem Úroveň dokumentů v Českém rozhlase se neustále zvyšuje

Se vznikem Tvůrčí skupiny Dokument přišlo zkvalitnění tvorby, říká v rozhovoru její šéf, s ČRo je spjat už od roku 1996. Za dobu svého působení prošel různými profesemi a žánry, od zpravodajství, přes denní publicistiku, moderování až k dokumentu.

S vedoucím TS Dokument jsme v první části rozhovoru zavedli řeč na nedávno proběhnuvší soutěžní přehlídku rozhlasové tvorby AudioREPORT a řešili jsme, jak se za 28 let vyvíjel žánr dokumentu. Neopominuli jsme ani zvukná jména spojená se současnou dokumentární tvorbou Českého rozhlasu. Zmíněny byly také přínosy existence samotné skupiny dokumentu.

Dan Moravec
Foto: SRT

RadioTV: Havlíčkův Brod hostil XXVIII. ročník soutěžní přehlídky AudioREPORT, jak letošní třetí kategorii hodnotíš? Kritika v jisté míře zaznívala. Nicméně z diskusí po odvysílaných dokumentech jsem měl pocit, že publikum je o něco smířlivější než v předchozích letech. Vidiš také tento posun? Vděčíme za to zkvalitnění tvorby?

Daniel Moravec: Úroveň dokumentů se bez pochyby zvyšuje, to ovšem neznamená, že by kritika z úst přítomné poroty neměla zaznívat. Právě naopak, AudioREPORT vnímáme všichni členové SRT jako platformu, během níž má konstruktivní kritika své nesporné místo a je velmi cennou komoditou.

Laskavá a smírlivá kritika, která zazněla, znamená také to, že se lidé na Reportu naučili diskutovat mezi sebou. Je třeba mluvit o tom, co koho zaujalo, a sdílet svůj úhel pohledu. Rovněž je žádoucí otevřeně zmínit věci, které by bylo možné udělat lépe či jinak, resp. zda by nešlo vyprávět téma odlišným úhlem pohledu.

Před deseti lety byla hodnocení poměrně osobní a více se akcentoval soutěžní prvek přehlídky. Nežrídka se taktizovalo a úmyslně byli tací, kteří dávali určitým příspěvkům méně bodů, aby nevyhrály. V současné době se tyto věci nedějí a lidem jde především o rozebrání daného příspěvku k potenciálnímu rozvoji samotných autorů.

Částečně jsi na mou další otázku odpověděl, účelem platformy je diskuse. Jaká byla její geneze?

U nás se setkávání podobného typu do té doby vůbec nerealizovalo, a to z jednoho prostého důvodu – před rokem 1989 nebyl vyráběn rozhlasový dokument jako takový. Vzniknul až po Samotové revoluci jako zcela nový, neprozkoumaný žánr. Zdeněk Bouček vyrazil do světa a jal se poznávat rádio za hranicemi, zjišťoval, jak pracují v zahraničí s rozhlasovými formáty, a hledal možnost, jak podobné věci začít dělat v našem prostoru.

Při brouzdáním cizími zeměmi objevil soutěžní přehlídku Prix Europa a právě z ní převzal soutěžní systém – soutěžní příspěvky hodnotí všichni, kdo poslouchají. Porotci tak nejsou jen autoři samotní. Zdeněk Bouček měl už tehdy naprosto správný dojem, komunita roste s tím, jak si vzájemně otevřeně povídá a porovnává svou práci. Původní ambice zakladatele tedy trvá a stále se naplňuje.

Svá dokumentární díla přihlašuje do soutěže pravidelně také výrazná Brit Jensen, původem dánská autorka se pravidelně umísťuje na předních místech, a to dokonce nejen v domácích dokumentárních přehlídkách, ale rovněž evropských. V čem je kouzlo jejího pohledu? V čem je výjimečná?

Původně jsem si myslel, že tím kouzlem je zejména ona kulturní rozdílnost – Dánsko je sice blízko, přesto zdejší lidé uvažují odlišně, jinak pohlíží na život okolo sebe. Brit charakterizuje její přímá, nezáludná a ne-dvojaká povaha, což je faktor, jenž mnoho Čechů rozčiluje a dráždí je, protože nevědí, co si s ní mají počít. Mnohem lépe nám ukazuje, jak žijeme, neboť v našem prostředí není příliš zabředlá.

Není to však pouze atribut zahraničního původu, Brit prostě taková je a její vyprávění ukazuje, že takto přemýšlí a dokáže témata vystihnout a zprostředkovat z jiného úhlu pohledu. Její způsob uvažování je výsostně dokumentaristický. Brit je podle mě jednou z nejlepších dokumentaristek u nás, nemám tím na mysli jen samotné audio-dokumenty, ale v rámci dokumentaristiky obecně.

A navíc disponuje něčím, co v našich končinách není úplně obvyklé. Znam lidí, kteří se ptají na to, jaká délka dokumentu je ideální, jestli může použít ten či onen prostředek. Občas se objeví lidé ptající se především na vnitřek, obsah díla. V osobě Brit se toto nachází ve

velké míře. Kulturní odlišnosti jí do jisté míry pomáhají, kdyby nebyla taková, jak jsem popsal, nepomohlo by jí, že pochází z Dánska.

Brit spolupracuje s Českým rozhlasem zhruba sedm let. Kdo ji přiměl, aby vytvořila první dokumenty, resp. jak odstartovala její kariéra dokumentaristky?

S Brit jsme se poprvé potkali pracovně, nabízela mi dokument o prodejcích časopisu Nový prostor. Dramaturgicky se více hodil na Vltavu, takže si jej přetáhla kolegyně. Ovšem Brit jsem sledoval bedlivě, a když jsem budoval tým dokumentaristů, chtěl jsem, aby se stala jeho součástí. Věděl jsem, že dodá potřebný nadhled a bude schopna originálně zpracovat témata, která zaujmou.

Po dramaturzích jsem vždy požadoval, aby byli zároveň výbornými autory. Domnívám se, že je-li dramaturg zároveň kvalitním autorem, má u týmu a svých kolegů větší autoritu, protože „učí“ ostatní tým, jak správně tvořit díla, a ukazuje směr, kterým se mají vydat. Například Viola Ježková a Brit Jensen mají za sebou skvělou tvorbu, není to jen akademická teorie od stolu.

Brit lze považovat v pravém slova smyslu za koučku, snoubí v sobě koncepční a konkrétní dramaturgii. Povzbuzuje autory, aby přemýšleli jinak, než se od nich očekává. Podobné požadavky mám na všechny dramaturgy, bez výjimky. Myslím, že se to pozitivně odráží ve vznikajících dokumentárních dílech.

Spolu s Jiřím Slavičinským se Brit Jensen před dvěma lety pustila do originálních dokumentů v rámci vysílání Radia Wave, a to pod názvem DokuVlna. Jaké jsou ohlasy?

DokuVlna je značka, jež oslovuje určitý, specifický segment lidí. Ačkoli svou velikostí patří spíše k těm menším, má výrazný potenciál. Posлуhači si mezi sebou o dokumentech říkají a doporučují si, co dalšího neminout. Původní koncept se od současného lehce liší, Radio Wave vysílá výhradně jednotlivé dokumenty, nikoli více kratších děl.

V době podcastů je **DokuVlna** navíc skvělou možností, jak s posluchači komunikovat. Dokument považuji za přesný tvar, vhodný pro podcasty. Umožňuje odpočinout si od proudového vysílání a valících se krátkých pořadů. Brit Jensen vidím jako ideální volbu pro tento žánr, jelikož může více experimentovat s formou, především pak pracovat s různými autory, včetně debutantů.

Před čtyřmi lety vznikla Tvůrčí skupina Dokument. Co tento krok podle tebe znamenal? Přinesl ono zkvalitnění dokumentární tvorby zmíněné v úvodu?

Dříve se dramaturgové zodpovídali primárně stanicí a žánrům jako takovým, čili z nich byly uzavřené buňky soustředící se výhradně na svůj okruh posluchačů. Se změnou přišlo oddělení výroby od stanic. Vznik tvůrčích skupin byl zásadní, protože se lidé od jednoho žánru dostali k sobě. Nebývají konkurenty v tom smyslu, že by chtěli získat větší počet posluchačů pro svou domovskou stanicí.

Práce v týmu jim výrazně lépe a efektivněji umožňuje mezi sebou komunikovat a vzájemně si poradit. Nejsou omezování z hlediska témat. Poměrně snadno lze doložit, že kdyby k tomuto kroku nedošlo, neměl by rozhlasový dokument takto silné postavení, jako má teď. Pravděpodobně by nedosáhnul dnešní úrovně.

Letos jsme na AudioREPORTu slyšeli jediný příspěvek, který byl vytvořený v regionálních studiích Českého rozhlasu. Je to tím, že v regionech vzniká výrazně méně dokumentů, než jsme byli zvyklí v uplynulých letech?

Obsah tvořený primárně pro potřeby regionálních studií Českého rozhlasu vzniká nadále, v nemalé míře tvoří právě autoři z regionů, a to napříč celou republikou. Zmíněná situace šla ruku v ruce s centralizací. Dokumenty mohou v regionech vznikat a vznikají, primárně pro potřeby centrálních programů. Musí jít přes tvůrčí skupinu, protože chci mít dohled nad tím, jak vznikají, a dát jim garanci.

Dan Moravec: Hledáme originální formy – žádné téma není tabu, záleží na zpracování

*Projekt **Rozdělená společnost** rezonuje veřejným prostorem celý podzim, pod vedením Ivana Studeného vzniká související dokumentární série. V druhé části rozhovoru se šéfem TS Dokument Danem Moravcem jsme se bavili nejen o **DokuSeriálech**, ale zejména o odvážných experimentech.*

Český rozhlas je jedním z průkopníků v oblasti podcastů, ještě před současným boomech vznikaly série určené primárně pro on-demand poslech. V této oblasti neusíná, ba naopak, svoji nabídku neustále rozšiřuje.

RadioTV: Dokumentární tvorba Českého rozhlasu je pestrá z hlediska palety nastolených témat, aktuálně zpracováváte téma Rozdělená společnost vztahující se k velkému projektu Českého rozhlasu. Ivan Studený je dramaturgem dokumentárního seriálu a výrazným autorem. Čím se vyznačuje jeho styl?

Daniel Moravec: Rukopis Ivana Studeného můžeme vystopovat právě na tomto aktuálním počínu z cyklu **Rozdělená společnost**. V roli dramaturga zpracoval s řadou autorů desetidílný seriál, který ukázkově demonstruje, jak se vyvíjí. Ivanův rozpoznatelný styl publicistických dokumentů se přesně hodí do programu Českého rozhlasu Plus.

Svým jazykem se umí ukázkově přiblížit danému publiku a zpravodajskou informaci vhodně doplní emocí, což dohromady funguje a dílo povýší. O to víc mě proto překvapuje, že si Český rozhlas Plus na příští rok neobjednal žádný dokument. Děje se to i přes zjevné kvality a pozitivní ohlasy na sérii dokumentů **Rozdělená společnost**.

Od února 2019 slyšíme na vlnách Dvojky Českého rozhlasu nový projekt DokuSeriál, prostor má v programu každou neděli od 18.30. V čem je žánr seriálu silnější než hodinový dokument?

Důvod, proč vzniká tato série dokumentů, je stejný jako důvody, proč existuje seriál jako žánr. Pokud mám zájem rozpracovat dlouhodobější pohled a rozkošatit vybrané téma, pustím se do seriálu. Řada témat si o několikadílné zpracování přímo říká, jelikož se nevejde do půlhodinové či hodinové stopáže.

Naše skupina se momentálně stále formu seriálu učí zpracovat, pátráme po zajímavých a potřebných tématech. Víím, že některé seriály fungovaly lépe, z čehož jsme si vzali ponaučení.

Musíme neustále hledat nové formy, zkoušet, co funguje. V opačném případě nám hrozí, že se nám zavaří buňky a neposuneme se.

DokuSeriál nás nutí nahlížet na témata jiným pohledem, zmíním jedno ze svých nedávných děl. Sérii *Na cestě* jsem pojal jako hledání a snahu zkusit nejsilnější legální přírodní psychedelikum, výtažek z žáby *Bufo Alvarius*. Pravděpodobně by posluchač podobné téma na Dvojce Českého rozhlasu nečekal. Lidé nad 50 let se dnes chovají jinak než dřívější generace, jsou aktivnější a podobná témata vyhledávají.

Radiodokument je nedílnou součástí schématu Vltavy, pravidelně se dosud dokumenty objevovaly na stanici Plus. V čem se tyto dokumenty liší od Dvojky?

Nejedná se výhradně o otázku zvoleného tématu, ale především jeho uchopení. Představme si nějaký obecný příklad – na letišti dojde k výbuchu. Na Dvojce v tomto případě budeme sledovat příběh letušky, která zachraňovala malé děti. Okruh Vltava se může ohlédnout za novou podobou architektury opraveného letiště, má-li z architektonického či uměleckého hlediska po obnově smysl referovat. Český rozhlas Plus pak bude mapovat práci záchranářů.

Pro rozhodování hraje primární roli uchopení daného tématu, což je právě síla umožňující profilaci jednotlivých stanic Českého rozhlasu. Nic neděláme jedním, univerzálním jazykem. Má-li to smysl, nad tématem lze pracovat paralelně pro vhodné stanice.

Progresivní dokumenty vznikají zejména pro Radio Wave, témata jsou rozkročena poměrně široce. Existuje vůbec nějaké tabu pro tento okruh?

Lze to zobecnit, neexistuje téma, kterému bychom se v našem vysílání vyhýbali. Jak jsem říkal v předchozí odpovědi, důležité je uchopení daného tématu. Když se ještě vrátím k Českému rozhlasu Dvojka a dokumentu *Na cestě* – prostřednictvím Dvojky se o dokumentu dozvědí rovněž děti kmenových posluchačů, vypráví si o něm s rodiči a pustí si jej. Ne třeba během premiéry, ale kdykoli jej mají k dispozici na webu a vyberou si čas, kdy jej chtějí poslouchat.

V prosinci letošního roku bude spuštěn nový portál *MujRozhlas.cz*. Společně s Britem Jensenem jste spolupracoval na jednom z prvních pořadů Českého rozhlasu *Zhasni!*, určený byl výhradně pro podcasty, resp. on-demand. Bylo obtížné prosadit před dvěma lety podcastovou sérii?

Od vzniku myšlenky se jednalo o projekt *Radio Wave*, prosadit jej do výroby tak nebylo nijak náročné, protože snaha vytvořit formát podcastu existovala už delší dobu. Interně se poměrně dlouho přemýšlelo, jak podcast jako takový definovat. Podcasty ovšem nečekají, až se shodneme na tom, jak si je interně definujeme. Svět si jede po svém.

Podcast vnímám jednoduše jako jeden ze způsobů přenosu. Formát samotný funguje jinak než ostatní, protože vím, že si jej lidé poslechnou ve sluchátkách. Počítáme totiž s tím, že si jej cílová skupina vybere pro primární, tedy soustředěný poslech. Mnohem jednodušeji si můžeme hrát s nuancemi dokumentárního díla a vyniknout mohou jiné aspekty než v živém vysílání.

Podcast zažívá v poslední době boom a Český rozhlas v letošním roce uvádí několik sérií. Na jakých projektech pro podcasty aktuálně pracujete?

Na podzim bylo postupně uvedeno několik dokumentární sérií, vznikat budou nadále. První novinka nesla název *Svatebky*, v níž sledujeme pět dívek, které se připravují na svou první svatbu. Zachycuje, jak dnes mladé české nevěsty přemýšlí o svých svatebních šatech. Další on-demand projekt se jmenuje *Po sametu* a mapuje deset zásadních událostí posledních 30 let.

Na začátku listopadu jsme spustili podcastovou sérii *Moje terapie*. Štafetu si v ní předává několik vypravěčských dvojic, tvoří je šest lidí, kterým pomohla terapeutická sezení, a šest terapeutů, kteří je jimi provedli.

Ideálním počinem, doslova jako stvořeným pro formu podcastu byla hojně propíraná série *Matematika zločinu*. Svým zaměřením a zpracováním byla naprosto vhodným formátem pro soustředěný poslech a náročnějšího posluchače.

Na co se od Tvůrčí skupiny Dokument můžeme těšit v roce 2020?

Jednoznačně chceme především dále rozvíjet formát **DokuSeriál**, o kterém jsme se před chvílí bavili. Zpětná vazba od posluchačů je veskrze pozitivní. V listopadu vysíláme čtyřdílné *Cesty talentů*, jedná se o mozaiku příběhů rozkročené do dvou etap vzdálených v čase pět let. Autor Ivan Studený hledá s odstupem let mladé lidi, které portrétoval ve svém někdejší seriálu *Na prahu*.

Ve stadiu úvah jsou momentálně tzv. „shortforms“, česky řečeno krátké dokumentární formy. Vzniká zájem o uchopení desetiminutových dokumentů, před námi se otevírá velmi zajímavá výzva, již jdeme naproti. Lidé mají potřebu mluvit dlouze, tohle bude poměrně náročný formát. Budeme ještě interně debatovat o konkrétních tématech a vyvíjet samotnou formu.

Pro okruh Radiožurnál plánujeme cyklus deseti dokumentů vztahující se k olympiádě v Tokiu, sledujeme v něm příběhy našich nadějných sportovců a jejich přípravu na jednu z nejdůležitějších sportovních událostí.

V neposlední řadě hledáme tvar nového seriálu pro Dvojku, v něm významné osobnosti budou povídat o lidech, kteří je inspirovali či ovlivnili. Uvedu-li příklad, architektka Eva Jiříčná může vyprávět o svém muži Janu Kaplickém, Ondřej Kepka se může zamyslet nad tím, co pro něj znamenal Karel Čapek. Seriál bude představovat ovšem také toho, kdo mluví o svých „idolech“ (osobnostech, které jej inspirovaly).

Děkujeme za rozhovor.

Rozhovor byl publikován ve dvou částech na serveru RadioTV 22. a 29. 11. 2019

http://www.radiotv.cz/p_radio/dan-moravec-uroven-dokumentu-v-ceskem-rozhlase-se-neustale-zvysuje/

http://www.radiotv.cz/p_radio/dan-moravec-hledame-originalni-formy-zadne-tema-neni-tabu-zalezina-zpracovani/

Vyhlášení vítězů soutěžní přehlídky REPORT 2019

I. kategorie: Zpravodajské a publicistické pořady v rozsahu do 10 minut

1. místo

Filip Titlbach – *Homosexualita je nemoc. Léčit se nedá*

2. místo a zároveň Cena Z. Boučka za originalitu zpracování

Lukáš Milota – *Krmení motýlů v plzeňské ZOO*

3. místo

Matěj Skalický – *Tajuplné dánské bažiny plné mumii z doby železné*

II. kategorie: Publicistické pořady v rozsahu do 60 minut

1. místo a zároveň Cena Jiřího Hrašeho

Filip Titlbach – *Dnešní člověk žije v předběhu, nepatří mu přítomnost*

2. místo

Martina Pouchlá a Ivan Studený – *Studio Leonardo po stopách čs. legionářů*

3. místo

Adéla Paulík Lichková – *Diagnóza F – Jeroným Janíček*

III. kategorie: Dokument

1. místo a zároveň Cena Sdružení pro rozhlasovou tvorbu

Brit Jensen – *Peklíčko*

2. místo

Alena Blažejovská – *Muž, který sází stromy*

3. místo

Karolína Škápíková – *Serbia Is Good for You*

Vyhlašování vítězů a s ním spojené předávání cen se uskutečnilo 10. prosince 2019 v Galerii Vinohradská v budově Českého rozhlasu v Praze. Ceny finančně podpořili: Český rozhlas, Radioservis, a.s., Nadace Český literární fond a Václav Moravec. Zástupci některých ze jmenovaných organizací předali ceny osobně.

Součástí slavnostního ceremoniálu bylo také uvedení spoluzakladatelky SRT a dlouholeté členky jeho výkonného výboru PhDr. Bohuslavy Kolářové do „Síně slávy“.

Vítězové XXVIII. ročníku soutěžní přehlídky REPORT
Foto: SRT

PhDr. Bohuslava Kolářová
Foto: SRT

Slovo vítězů ke vzniku pořadů

Matěj Skalický
(Tajuplné dánské bažiny plné mumii z doby železné)

Kdysi se říkalo, že když jste autem přejeli hranice mezi Českem a Německem, tráva byla zelenější, vzduch čistější a asphalt tak nějak rovnější, hladší, prostě lepší. Jakmile se dnes vydáte od německého Flensburgu směrem dál na sever k dánské hranici, poznáte během pár kilometrů rozdíl také. Ale z úplně jiného důvodu – řidiči hluboce zpomalí, prudký vítr vás skoro odfoukne a z nebe začne hustě pršet. Drsnost severské přírody má nepopsatelné kouzlo, ne každého ale pohltí.

Zhruba v půlce Jutského poloostrova leží druhé největší dánské město Aarhus a u něj moderní, kulturně-historické muzeum Moesgaard, které svým minimalistickým trojúhelníkovým tvarem a zatravněnou střechou splývá s okolní přírodou. Dánové jsou hrdí na to, kde žijí. Třídí plechovky i plasty, všude jezdí na kole. Spojuje je čirá láska k nedotknutelnosti prastaré přírody. Třebaže Dánsko je úplná placka, ani ze střechy Moesgaardského muzea daleko nedohlédnete. Pohledu na vlhké a šedé travnaté lány brání tmavě zelené borovice všude kolem.

A tady, v potměšilé expozici připomínající malou jeskyni, hluboko ve spodní části muzea, pod zemí, leží ostatky Grauballského muže. Přes 2000 let staré tělo má vousy, vlasy, vrásky a stále ten stejný výraz, jako když ho pár kilometrů odsud, v chladných a nehostinných bažinách opustila duše. Zabili ho jeho blízcí, aby přežili. Severské národy věřily, že v bažinách mohou mluvit s bohy. Oběti se našlo nejen v Dánsku, ale i v Nizozemsku, Irsku a dalších státech na severu Evropy stovky.

Tenhle příběh mě svou mystikou natolik zaujal, že jsem okamžitě začal shánět cestu, jak ho zprostředkovat i posluchačům doma v Česku. Podobné zajímavosti mám na vysílání nejraději. Vždy se snažím poskytnout nový pohled na poutavý, někdy tajemný, jindy vtípný nebo vědecky zajímavý příběh. Kontaktoval jsem kurátorku muzea, načell zajímavosti a vydal se spolu s ní pohledět do tváře Grauballského muže znovu, tentokrát s bohatým výkladem.

Pauline Asinghová zná Grauballského muže do posledního detailu, jako by patřil do rodiny. Velmi přesně mi popsala, jak tělo v 50. letech minulého století na rašeliništi kopáči našli, jak ho vědci zrentgenovali, zakonzervovali. A jak o něj pečují teď, aby se pozůstatky o životě v době železné dochovaly i příštím generacím. Společně jsme zasedli na lavičku před proskleným místem odpočinku pravěké mumie a bavili se o tom, jak je možné, že příroda tělo nerozložila, proč není v rašelině kyslík a jak kyselé prostředí funguje na ostatky podobně jako lák na naložené okurky. Pauline mi také preposlala dánský dokument, který se v muzeu promítá návštěvníkům a v němž sama vystupuje. Použil jsem ho jako kulisu, aby příspěvek

dostal reportážně-dokumentární charakter. Výpovědi Pauline a své „spojáky“ jsem proložil decentním crčením vody v bažinách a výkřiky herců při simulované obětní vraždě.

Z Dánska jsem ze své cesty přivezl několik reportáží. Poskytl jsem i řadu rozhovorů do našeho vědecko-technického magazínu Experiment na Radiožurnálu. Asi dosud žádný příspěvek ale neměl takový tajuplný nádech jako ten o přírodně mumifikovaných lidech nalezených v rašeliništích na Jutském poloostrově. Asi žádný (mimo Zápisníku o kostičkách Lega) také nebyl tak „dánský“. A proto si nesmírně vážím, že tenhle příběh zaujal nejen mě, ale i ostatní kolegy. A že kousek Skandinávie opět pronikl i do vysílání českého veřejnoprávního rozhlasu.

VEŘEJNÉ DEBATY ČESKÉHO ROZHLASU PLUS v roce 2019

Jednou za dva měsíce, někdy i častěji, vyjížděl v roce 2019, stejně jako v roce minulém, Český rozhlas Plus do krajských měst České republiky a spolu se Sdružením pro rozhlasovou tvorbu, z.s. organizoval debaty o aktuálních a palčivých otázkách. Veřejnost měla příležitost setkat se s atraktivními hosty a vyměnit si s nimi názory. Publikum je vždy již od začátku debaty její aktivní součástí a zapojuje se do diskuse.

Besedy moderoval Michael Rozsypal z ČRo Plus.

První beseda roku 2019 proběhla 21. ledna 2019 v pražském DOXu, a její téma znělo:

Lépe už bylo?! Hledá se spasitel!

Chrání, nebo rozdělují zdi naši společnost? Proč si volíme silné lídry? Potřebujeme vůbec společnost jednotnou, nebo nás „naši vládcí“ vlastně chtějí mít „rozhádané“ a tak líp manipulovatelné?

O těchto otázkách debatovali pozvaní hosté:

Magda Vášáryová, diplomatka

Petr Pavel, armádní generál

Martha Isoová, herečka

Cyril Höschl, psychiatr

Saša Uhlová, publicistka

Následovaly besedy další:

28. března 2019 v brněnském Divadle Husa na provázku

Brexit: Komédie omylů? aneb Evropa na rozcestí

Proč je odchod Británie z Evropské unie tak složitý? Šlo ve vyjednávání udělat něco jinak? Měli Britové jasněji definovat, co chtějí? Nebo se je evropská sedmadvacítka rozhodla potrestat za rozhodnutí Unii opustit? A co bude brexit znamenat pro budoucnost Evropské unie?

Hosté:

Věra Jourová, eurokomisařka

Mirek Topolánek, expremiér

Jiří Příbáň, profesor právní filozofie

Tomáš Prouza, prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu

Pavel Kohout, ekonom

24. dubna 2019 v Kulturním středisku v Ústí nad Labem

Jak poznat lživou informaci?

Co jsou to fake news? Jak se vyznat v záplavě informací? A věříte všemu, co čtete na internetu?

Hosté:

Václav Moravec, novinář

Kristýna Novotná, novinářka

Miloš Gregor, politolog

Karel „Kovy“ Kovář, youtuber

14. května 2019 v Hradci Králové

Migrace: Konec krize?

V posledních dvou letech jsou podle dat OSN počty příchozích do Evropy nižší než v roce 2014, kdy migrační krize propukla naplno. Je integrace imigrantů úspěšná? Jak změnila a mění Evropu? Potřebuje evropská ekonomika imigranty? Co bude do budoucna hlavní faktor ovlivňující migraci?

Hosté:

Radka Denemarková, spisovatelka

Šimon Pánek, ředitel organizace Člověk v tísni

Jiří Weigl, ředitel Institutu Václava Klause

Radek Špicar, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy

Robert Stojanov z Ústavu informatiky Mendelovy univerzity v Brně

26. června 2019 v Papírně v Plzni

Doba konzumní: Vzdáme se pohodlí kvůli planetě?

Projídáme se k vlastnímu konci, nebo je to zbytečné strašení? Jsme si vědomi dopadu našeho jednání na životní prostředí? Co jste ochotni udělat pro záchranu planety? Stačí podle vás zakázat jednorázově použitelné plasty a snížit emise? Přináší nám štěstí konzum a spotřeba? Řeší zákaz plastových brček nějaký problém, nebo jde jen o symbol? A jak jsme se dostali do fáze, že posledních několik let řešíme sucho?

Hosté:

Dana Drábová, předsedkyně Státního ústavu pro jadernou bezpečnost

Tomáš Klus, zpěvák a herec

Marek Orko Vácha, kněz, přírodovědec, teolog a spisovatel

Aleš Michl, ekonom z České národní banky

Radim Tolasz, klimatolog z Českého hydrometeorologického ústavu

15. října 2019 v budově ŠKODA Muzeum v Mladé Boleslavi

Mladá Boleslav: Roste se Škodou Auto?

Škoda Auto je elitní firma, která táhne českou ekonomiku. Co z toho má Mladá Boleslav? Existují rizika spojená s přílivem pracovní síly? Mají zahraniční zaměstnanci vliv na zvýšení kriminality ve městě? Opouštějí rodilí Boleslaváci město? A identifikují se lidé s městem, nebo s fabrikou?

Hosté:

Jana Krumpholcová, zastupitelka Mladé Boleslavi (za Stranu zelených)

Bohdan Wojnar, člen předsednictva Škoda Auto

Raduan Nwelati, primátor Mladé Boleslavi (za ODS)

Jan Hamáček, ministr vnitra

Karel Havlíček, ministr průmyslu a obchodu (za ANO)

11. prosince 2019 v kavárně Horká vana v Českých Budějovicích

Jaký by měl být politický lídr 21. století?

Nahrává dnešní doba silným lídrům a populistům, kteří využívají zklamání ve společnosti? Dávají tito lídři lidem naději, že za ně vyřeší problémy? Je populismus něco špatného? A jsou politici typu Borise Johnsona, Donalda Trumpa nebo Andreje Babiše typickými lidry pro 21. století?

Hosté:

Jindřich Šídlo, šéfkomentátor serveru Seznam Zprávy

Jana Plodková, herečka

Anna Shavit, expertka na politický marketing, FSV UK

Markéta Sedláčková, socioložka, FF UK

Bořivoj Hnízdo, profesor politologie, MUP

Realizační tým SRT se těší na společná setkání na našich akcích v roce 2020!

Foto: SRT

Jubilea členů SRT 2020

Michal Przebinda	04.01.1955	65 let
Eliška Pilařová	19.01.1950	70 let
Monika Horskáková	28.01.1970	50 let
Jan Sulovský	14.02.1955	65 let
Marcela Benešová	15.02.1970	50 let
Dagmar Misařová	03.04.1955	65 let
Alena Zemančíková	18.06.1955	65 let
Vladimír Příkazský	30.06.1935	85 let
Ivana Denčevová.	31.07.1965	55 let
Hana Soukupová	01.08.1960	60 let
Aleš Vrzák	03.08.1970	50 let
Libor Soukup	04.08.1965	55 let
Kristina Žantovská	12.08.1955	65 let
Jana Davidová	19.09.1955	65 let
Šárka Skaláková	23.10.1955	65 let
Jiří Hubička	25.11.1950	70 let
Jana Pithartová	04.12.1965	55 let

Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, z.s., děkuje:

Boris Vršinský
advokátní kancelář

SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU, Z. S.

Vydává Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, z.s.

Vinohradská 12, 120 99 Praha 2

Web: informace.rozhlas.cz/srt

Facebook: www.facebook.com/SRTzs

Twitter: [@eSeRTe1990](https://twitter.com/eSeRTe1990)

bankovní spojení: Česká spořitelna, a. s. – číslo účtu: 3905638379/0800

Redakce: Jana Bartošová

Korektury: Ladislava Šulcová

Spolupráce: Marcela Benešová